HET RÂMÂYANA

OP JAVAANSCHE TEMPEL RELIEFS

DOOR J. KATS

UITGAVE G. KOLFF & Co. — BATAVIA — LEIDEN

THE RAMAYANA

AS SCULPTURED IN RELIEFS IN JAVANESE TEMPLES

BY J. KATS

PUBLISHED BY G. KOLFF & Co. — BATAVIA — LEIDEN

Universiteit Leiden
1 723 446 4

INSTITUUT
KERN
LEIDEN

I. e. 43.

INSTITUUT
KERN
LEIDEN

I. e. 43.

HET RÂMÂYANA

OP JAVAANSCHE TEMPEL RELIEFS

DOOR J. KATS

THE RAMAYANA

AS SCULPTURED IN RELIFS IN JAVANESE TEMPLES

BY J. KATS

INSTITUUT KERN LEIDEN

OVERZICHT VAN HET RAMAYANA VAN WALMIKI *).

1. Vorst Daçaratha.

Te Ajodhjâ, in het ten Noorden van de Gangga gelegen land Koçala, heerschte de wijze en machtige Daçaratha. Daar de vorst geen kinderen had, besloot hij een paardenoffer aan te richten om daardoor nakomelingen te verwerven

In dezen tijd hadden de goden veel te lijden van de aanvallen van den woesten Râwana. Geen hunner achtte zich in staat den reus te weerstaan. Zij wendden zich daarom tot Wishnoe met de bede, om zich in menschelijke gedaante naar de aarde te begeven en Râwana te dooden. Wishnoe was bereid aan dit verzoek gevolg te geven en besloot, als zoon van Daçaratha op de aarde neer te dalen.

Volgens het Hindoeisme daalt Wishnoe meermalen in den aardschen kringloop neer, om in de een of andere gedaante tot heil van de schepselen werkzaam te zijn. Sedert het begin van deze wereldperiode, waarvan wij nu het vierde tijdperk, Kali=joega, beleven — afgeloopen zijn reeds: Kreta=, Tétra= en Dwâpara=joega — verscheen de god achtereenvolgens als: visch, schildpad, ever, man=leeuw, dwerg, Râma=met=den=bijl, Râma de zoon van Daçaratha, Kreshna en Boeddha. Als deze booze Kali=joega ten einde zal loopen, zal Wishnoe opnieuw verschijnen (in zijn tiende awatâra), gezeten op een wit paard, om alle onrecht en boosheid te verdelgen en een periode van vrede en rechtvaardigheid op aarde in te leiden.

Nadat het paardenoffer gebracht was, kreeg Daçaratha bij zijn drie vrouwen vier zonen: Kau=

*) Overgenomen uit: Het Javaansche tooneel I, door J. Kats. Uitgaaf Volkslectuur, Weltevreden.

SHORT REVIEW OF THE RAMAYANA.

1. Prince Daçaratha.

At Ayodhya the capital of the country north the Ganges named Koçala reigned the wise and mighty Daçaratha.

As he had no children he resolved to carry out a horse sacrifice in order to obtain successors.

In those times the gods suffered severely from the attacks of the fierce Râwana. None of them considered himself mighty enough to defeat this giant. They therefore came to Wishnu with a request that he should go down to the earth in human form and kill Râwana.

Wishnu was prepared to carry out their wishes and decided to appear on earth as the son of Daçaratha.

According to Hindu traditions Wishnu descends the to earth several times in various shapes in order to be able to work for the benefit of earthly creatures. Since the beginning of this present world cycle called Kali=Yuga (the three already passed are Kretayuga, Tretayuga and Dwaparayuga) Wishnu has appeared as a fish, a tortoise, a wild boar, a lion, a dwarf, Râma with the axe, Râma son of Daçaratha, Kreshna and Buddha.

When this evil period is about to draw to a close Wishnu will again appear (in his tenth *awatara*) sitting on a white horse, to destroy all injustice and wrong and to inaugurate a period of peace and justice on earth.

After the horse sacrifice had been carried out Daçaratha's three wives bore him four sons. Kausalya bore Rama the earthly incarnation of Wishnu, Kaikeyi bore Bharata and Sumitra bore Lakshmana and Çatrugna.

saljâ schonk hem Râma, de belichaming van Wishnoe, Kaikéjî Bharata en Soemitrâ Lakshmana en Çatroegna. Reeds van zijn jeugd af was Râma de lieveling zijns vaders. Lakshmana toonde zich steeds de trouwe vriend en makker van zijn ouderen broeder.

Toen de prinsen tot jongelingen waren opgegroeid, verscheen aan het hof de groote wijze Wiçwâmitra. Râma en Lakshmana trokken met den resi mee en bestreden verscheidene reuzen. Tot belooning voor hun dappere daden ontvingen zij van den wijze wonderkrachtige wapens, die hen in staat stelden, nog meer heldendaden te verrichten.

Op hun tocht kwamen de broeders met hun geleider aan het hof van Djanaka, den vorst van Widéha. Deze had een dochter, die niet als een gewoon menschenkind was geboren, doch uit een voor op den akker, waar de vorst bezig was met ploegen, te voorschijn was gekomen. Slechts hij zou dit meisje tot echtgenoote bekomen, die in staat was Djanaka's boog te spannen. Reeds vele vorsten hadden getracht aan deze voorwaarde te voldoen, ten einde de schoone Sîtâ als prijs te verwerven, maar aan niemand was het tot nog toe gelukt. Nu wenschte ook Râma zijn krachten te beproeven en hij slaagde zoo wel, dat de boog met donderend geweld in tweeën brak. Met vreugde gaf Djanaka den krachtigen jongeling zijn dochter tot echtgenoote. Daçaratha kwam naar Widéha over en een luisterrijk huwelijksfeest had plaats. In geluk en voorspoed gingen de dagen en maanden voor de jonggehuwden voorbij.

From his early childhood Rama was the darling of his father while Lakshmana showed himself continually the faithful friend and companion of his older brother.

When the princes had grown into youths there appeared at court the exceedingly wise Wiçamitra and when he left, Rama and Lakshmana accompanied him and fought against various giants.

As reward for their brave deeds they received from the wise man wonderful weapons with which they were enabled to perform still more heroic deeds.

On their journey the brothers, with their leader, arrived at the court of Janaka, the Prince of Wideha.

This prince had a daughter who was not born in the ordinary way for she came out of a furrow in the field which the prince was ploughing.

Only he who could bend Janaka's bow would be allowed to marry this girl and many princes in their attempt to win the fair Sita had attempted to bend the bow, but hat failed. Rama wished to try his strength and he succeeded so well that the bow broke in two with a tremendous crash. Djanaka was only too pleased to give his daughter to this strong young prince in marriage and Daçaratha came over to Wideha to take part in the brilliant marriage feast.

The days and months went by in happiness and prosperity for the young married couple.

II. Râma van het hof verwijderd.

Toen Daçaratha zijn levenseinde voelde naderen, besloot hij zijn lievelingszoon Râma tot troonopvolger aan te stellen. Door zijn huispriester Wasistha liet hij alles voor de wijding van zijn zoon in gereedheid brengen.

Nauwelijks heeft de kamenier van 's vorsten gemalin Kaikéjî dit vernomen, of zij begeeft zich naar haar meesteres en dringt er bij dezen op aan, dat zij den koning zal overhalen haar eigen zoon Bharata tot opvolger te benoemen. Kai=

2. Rama removed from court.

When Daçaratha found his life drawing to a close he decided that his favourite son Rama should succeed him. He allowed his family priest to prepare everything for the consecrating ceremony.

The maid of honour of the Prince's wife Kaikéyi no sooner heard of these preparations than she informed her mistress and persuaded her to try to influence the Prince to appoint her son Bharata to be his successor. Kaikéyi favours the idea and a method of carrying out her wishes is soon found.

kéjî is hiervan niet afkeerig. Een middel om haar zin te krijgen is spoedig gevonden. Vroeger heeft zij eens den vorst, toen deze zwaar gewond op het slagveld lag, verpleegd en van den dood gered, waarop hij haar toestond, twee wenschen uit te spreken welke hij op zijn koningswoord beloofde te vervullen. Tot nog toe heeft zij van deze vergunning geen gebruik gemaakt. Nu is de tijd gekomen, om een tweeledig verzoek te doen.

Als de vorst zijn geliefde gemalin opzoekt, vindt hij haar zonder versierselen in diepe smart ter aarde liggen. Verschrikt vraagt hij naar de oorzaak van haar gedrag en hij belooft, alles te zullen doen, wat zij vraagt. Dan herinnert de vorstin haar gemaal aan de vroeger gegeven belofte. Nu zal zij haar twee wenschen voorbrengen : zij verlangt van haar gemaal dat hij R â m a voor veertien jaren van het hof verbannen en B h a r a t a tot zijn opvolger wijden zal. De koning is radeloos als hij zich geplaatst ziet voor de keus : òf zijn geliefden zoon opofferen òf zich aan woordbreuk schuldig maken. Hij smeekt de vorstin, haar wenschen terug te nemen, doch onbewogen verklaart zij, bij haar verzoek te blijven, hem er op wijzende, dat een koningswoord niet verbroken wordt.

Den volgenden morgen is alles gereed voor de feestelijke wijding van den jongen prins, slechts de oude koning ontbreekt nog. Daar wordt Râma ontboden bij zijn vader, die hem mededeelt, welke verandering hem staat te wachten. Rustig hoort de jongeling zijn vonnis aan. Hij weifelt geen oogenblik en verklaart, zonder verwijl het bevel te zullen opvolgen. Immers streeft hij niet naar aardsche macht, doch slechts naar deugd en plichtsbetrachting en geen plicht is heiliger dan het volbrengen van zijns vaders gebod. Ofschoon zoowel zijn moeder K a u s a l j â als zijn broeder L a k s h m a n a trachten hem tot andere gedachten te brengen, blijft hij vast overtuigd van zijn plicht om zijn vader, het koste wat het wil, in het houden van zijn woord behulpzaam te zijn. Hij deelt zijn voornemen mede aan zijn gemalin S î t â, en drukt haar op het hart ook tijdens zijn afwezigheid vroom en deugdzaam te leven en vriendelijk te zijn tegen zijn broeder B h a r a t a en tegen zijn vader en diens gemalinnen. S î t â echter denkt er niet aan haar echtge-

Years ago, when the prince lay badly wounded on the battlefield Kaikéyi had nursed him and saved his life, upon which he had promised that she might utter two wishes which he gave his word as a prince that he would fulfil.

She had till now made no use of this concession. The time had now come for her to ask a double favour.

When the Prince visited his beloved wife he found her lying on the ground, without ornaments and deeply dejected. Discomposed, he asks what the reason is for her sorrow and he promises to do all she desires. Then she reminded her prince of the promise made long ago. She asks that two wishes now be fulfilled the one that Râma be banished from Court for fourteen years and the other that her son Bharata be appointed heir to the throne. The prince is desperate when he finds himself either bound to sacrifice his favourite son or to break his word.

He entreats the Princess to recall her wishes but she is unmoved and declares she will not recall them and points out that a Prince may not break his word.

The following morning everything is ready for the joyous consecration of the young prince. The father however is not present. Presently Rama is requested to come to his father, who tells him of the change which has taken place. The young prince listens calmly to his sentence and without doubting a moment, declares that he will obey his father's orders. He had never desired earthly power but had always striven on the side of virtue and duty and no duty could he higher than that of carrying out his father's orders. Although his mother Kausalya and his brother Lakshmana tried to bring him to other thoughts he stands by his resolution and feels convinced that it is his duty to help his father to carry out his promises, at whatever cost.

He tells his wife Sitâ of his intention and advises her to be pious and virtuous during his absence and to be friendly towards his brother Bharata his father and his wives.

noot alleen te laten trekken. „Immers", zoo spreekt de trouwe gade, „noch vader, noch moeder, noch zoon, noch zichzelf, maar slechts den echtgenoot behoort de vrouw in leven en dood te volgen. Zoo gij, o afstammeling van R a g h o e (R â m a), het woud wenscht in te gaan, zal ik voor uwe schreden het gras afbreken, opdat niet een puntige halm u de voeten bezere. Als ik slechts bij u ben, gaan eeuwen mij als één enkele dag voorbij. Zelfs in den hemel zou ik zonder u niet wenschen te leven. Zonder u ken ik geen geluk en geen hemel!" R â m a schildert haar al de ontberingen en de gevaren van het oerwoud, waarheen hij zich denkt te begeven, doch dit heeft niet den minsten invloed op haar eens genomen besluit om zich door niets van haar geliefden echtgenoot te laten scheiden.

Ten slotte stemt R â m a er in toe, dat S î t â met hem de ballingschap deelt. Ook de van hem onafscheidelijke L a k s h m a n a laat zijn broeder niet alleen trekken. In kleederen van boomschors gehuld verlaat het drietal de hoofdstad.

D a ç a r a t h a kan zijn smart over het het verlies van zijn geliefden zoon niet te boven komen en kwijnt in zorg en droefheid weg. Op een nacht ontwaakt hij uit een onrustigen slaap en herinnert zich, dat hij eens op de jacht bij ongeluk een jongen kluizenaar heeft gedood en dat daarop de blinde vader van den jongeling hem heeft gevloekt om later ten gevolge van smart over het verlies van zijn eigen zoon te sterven. Hij voelt, dat deze vloek nu in vervulling zal gaan. „Het bewustzijn begeeft mij en ik zie reeds de boden van den god des doods aan mijn leger staan. O, indien nog slechts éénmaal R â m a mij met zijn hand aanraakte, als ik nog slechts éénmaal de stem van den teruggekeerden zoon mocht vernemen, dat zou mij gewis nieuw leven schenken!" Onder het uitspreken van den naam van den afwezigen zoon sterft de vorst.

Nadat de oude vorst is gestorven, begeven K a i k é j î en de raadslieden zich tot B h a r a ta om hem de regeering over te dragen. De jonge prins wil hiervan echter niets weten en verklaart zeer beslist, dat zijn broeder R â m a de aangewezen opvolger zijns vaders is en dat hij hem in de hoofdstad zal terugbrengen. Met een groot gevolg begeeft hij zich op weg om den afwezige te zoeken. R â m a bevindt

Sita, however does not think of allowing her husband to go alone. "Neither father, nor mother, nor son, nor herself but only her husband is the wife bound to follow in life or death" said she. "Do you, O descendant of Raghu (Râma) wish to enter a wood then I will break off the grass before your steps so that no sharp point shall damage your foot. If only I am with you then pass the centuries as only one day. Even in heaven I should not wish to live without you. Without you I know no happiness and no heaven".

Rama pictured to her all the privations and dangers of the jungle, to which he intends to retire, though without the least effect upon her resolution which will not allow her to be separated from her husband.

Finally Râma gives way and allows Sita to share his exile.

Lakshmana his close sompanion also cannot allow his brother to depart alone. The three leave the town clad in clothes made of the bark of trees.

Daçaratha never recovered from the blow caused by the loss of his beloved son and full of cares and sorrow pined away. One night he awoke from his restless sleep and remembered that he had once, while hunting, killed by accident a young hermit whose blind father cursed him and said that later on he should die of grief for his own son. He feels that the curse will now be fulfilled. "Consciousness leaves me and I see the messenger of the God of Death waiting at my bed. O, if only Râma could once touch me with his hand, if only I could hear the voice of my son returning, new life would be given me".

While speaking the name of his absent son the prince dies.

When the old Prince is dead, Kaikeyi and the councillors approach Bharata, intending to put in his hands the reins of government. The young prince will not hear of such a thing and declares decidedly that his Brother Râma is the appointed successor of his father, and that he will go out and bring bim back to the capital of his kingdom.

zich in het T j i t r a k o e t a = gebergte als hij zijn broeder ziet naderen. Hartelijk is de ontmoeting tusschen de beide broeders. B h a r a t a deelt den banneling mede ,wat er is voorgevallen en beschuldigt zichzelf en zijn moeder als bewerkers van den dood zijns vaders. R â m a maakt niemand een verwijt, maar meent te moeten volharden in zijn besluit om de hem opgelegde ballingschap niet moedwillig af te breken. Hij richt het doodenfeest voor den gestorvene aan en troost zijn bedroefden broeder door hem te wijzen op het vergankelijke van al het geschapene en het onvermijdelijke van den dood. ,,Wat opgestapeld is, moet uiteen vallen, wat verheven is, zal zeker nederzinken. Vaneen gescheiden wordt, wat is verbonden en wat leeft, moet eenmaal sterven. Evenals elke vrucht onder het rijp worden een gewissen val tegemoet gaat, zoo komt ook de mensch met iederen dag den dood nader bij. Evenals het hechtst gebouwde huis ten slotte vermolmd ineen stort, zoo gaat ook de mensch de vernietiging tegen, onderhevig als hij is aan ouderdom en dood. In de groote wereldzee komen twee stukken hout tezamen : slechts een korten tijd blijven zij bijeen, dan drijven de golven hen uit elkander. Zoo gaat het ook met echtgenoot en kinderen en verwanten en vrienden, met have en goed: zij komen en gaan en in een oogenblik zijn zij ons ontschoten. En daar nu ons leven daarheen snelt als water, dat nimmer tot zijn oorsprong wederkeert, zij men er op bedacht zijn eigen heil en het geluk zijner ondergeschikten te bevorderen !''

Nu B h a r a t a's woorden niets uitwerken, beproeven de raadslieden van zijn overleden vader R â m a te bewegen het koningschap te aanvaarden. Echter kunnen noch de toespraak van den vromen W a s i s t h a, noch de bewering van den ketter D j â b â l i — die aanvoert, dat ieder slechts voor zich zelf leeft, dat men zich om vader of moeder niet behoeft te bekommeren, daar immers met den dood alles uit is en al het gepraat over een hiernamaals slechts afkomstig is van sluwe priesters, die hierdoor geschenken van de goedgeloovige menigte denken los te krijgen — R â m a afbrengen van zijn eens genomen besluit. Hij geeft aan B h a r a t a zijn met goud gestikte sandalen mede als symbool van de koninklijke macht en blijft in de

He sets out with many followers to seek for the absent one. Râma is in the Chitrakuta mountains when he sees his brother approaching. They greet one another heartily. Bharata tells his exiled brother what has happened, accuses himself and his mother as the agents concerned in the death of his father.

Râma reproaches no one, but considers himself bound to continue in his decision not to wilfully return from exile. He holds a funeral feast for his father and comforts his brother by pointing out the perishability of all created things and the inevitability af death. What is built high, shall fall to pieces, what exalted is shall be abased. That which is bound together shall be put asunder and that which lives shall die. Just as a ripening fruit shall surely fall so comes death every day nearer to man. As the strongest house in the course of time crumbles and falls to pieces so goes man to his destruction, subject as he is to age and death. On the world ocean two pieces of wood come together. They remain but a short time together and are then separated by the waves. So is it with hushand and children and relations and friends, with goods and chattels, they come and they go and in a moment they have escaped us. And because our life passes as rushing water that never returns to its source so must we be prepared to think of our own good and the happiness of our inferiors.

Bharata's words do not help, so the councillors of Râma's dead father try to persuade Râma to rule the kingdom in the place of his father but neither the speech of the pions Wasistha nor the assertions of the heretical Djâbâli — who declares that everyone lives for himself alone and that man need not let himself be disturbed concerning his father or mother because death covers and shuts off all the past, while the talk of a future is only incited by cunning priests who hope in consequence of their representations to obtain gifts from the credulous crowd — could move Râma from his purpose.

Râma gave Bharata his sandals worked with gold, as a symbol of royal power and remained in

wouden achter, terwijl zijn broeder naar A j o = d h j â terugkeert, waar hij de sandalen op den troon plaatst als vertegenwoordigers van den wettigen vorst. B h a r a t a begeeft zich naar N a n d i g r â= m a en aanvaardt de regeering als plaatsvervanger van zijn broeder.

III. Râma's lotgevallen in het woud.

Geruimen tijd brachten R â m a en zijn gezellen door in het D a n d a k a=woud. Op zekeren dag kwamen de daar levende kluizenaars hem verzoe= ken om berscherming tegen de râksasa's, van wie de boetelingen voordurend overlast ondervonden. De eerste, die onschadelijk wordt gemaakt is de menschenetende reus W i r â d h a. Van verstrek= kende gevolgen is de ontmoeting van de broeders met Ç o e r p a n a k h â, de zuster van den reuzen= vorst R â w a n a. Deze reuzin wordt verliefd op R â m a en stelt hem voor haar tot zich te nemen. R â m a zendt haar naar L a k s h m a n a, die nog ongehuwd is. De laatstgenoemde wijst haar echter spottend af, waarop Çoerpanakhâ in toorn ont= steekt en zich gereed maakt om Sîtâ te verslinden. L a k s h m a n a verdedigt de vrouw van zijn broe= der en snijdt de reuzin neus en ooren af. Jamme= rend vlucht de verminkte naar den reus K h a r a, die eerst met 14, daarna met 14000 râksasa's tegen R â m a optrekt, zonder echter den held te kunnen overwinnen. Als ten slotte K h a r a wordt gedood, ijlt Ç o e r p a n a k h â naar haar broeder R â w a= n a, een tienhoofdig monster, vorst van het aan de overzijde van de zee gelegen L a n g k â. Zij dringt er bij hem op aan haar te wreken door de schoone Sîtâ te rooven. R â w a n a is dadelijk bereid, aan het verzoek van zijn zuster te voldoen. Op zijn gouden wagen begeeft hij zich door de lucht naar R â m a 's verblijfplaats en weet door een list zijn doel te bereiken. Hij verzekert zich daartoe van de hulp van een der met hem bevriende reuzen, M â r î t j a. In de gedaante van een gouden gazel gaat deze naar de plaats, waar zich S î t â bevindt en weet haar opmerkzaamheid te trekken. S î t â verzoekt R â m a het dier voor haar te bemachti= gen. A's de beide broeders de gazel nazetten in het woud, verschijnt R â w a n a in kluizenaars=

the woods while his brother returned to Ayodhya where he put the sandals on the throne as the vis= ible symbol of the rightful prince.

Bharata then went to Nandigrâma and took up the reins of government as the deputy of his brother.

3. Râma's Adventures in the Jungle.

Râma and his friends spend many years in the Dandaka jungle. One day the hermits who lived there came to him together requesting him to pro= tect them against the raksasas who continually molested them. The first Râksasa to be destroyed was the cannibal giant Wirâdha. Then the brothers had a meeting with Çurpanakhâ the sister of the giant prince Râwana. This giantess fell in love with Râma and proposed to him thar he should marry her. Râma sends her to Lakshmana who was still unmarried. He however ridiculed her, at which she became very angry and prepared to devour Sita. Lakshmana defended his brother's wife and cut off the nose and ears of the giantess who ran lamenting to the giant Khara, who first attacked Râma with 14 and then with 14.000 Râksasas but without be= ing able to conquer the hero. When at last Khara is killed Çurpanakha speeds to her brother Râwana, a monster with ten heads, who is prince of the land Langkâ on the other side of the sea. She suggests that he shall revenge her by stealing the beautiful Sita. Rawana is prepared to do so and makes his way in his golden chariot through the air to Râma's dwelling and succeeds by a trick in getting posses= sion os Sita. He obtained the help of Mârîtja a giant with whom he kept up friendly relations. In the form of a golden gazelle Mârîtja approaches the place where Sita is and succeeds in attracting her attention. Sita requests Râma to catch the animal for her. Both brothers go after the gazelle and while they are occupied with this task Râwana disguised as a hermit carries Sita away by force. Hearing her cries for help the giant bird Jatâyoe an old friend of Prince Daçaratha, flies to the scene and is able to wreck the flying chariot of Râwana. He cannot overmaster the giant however and after a furious battle he sinks to earth in the throes of death. Râ=

dracht en voert Sîtâ met geweld mee. Op het geroep om hulp van de geroofde vrouw snelt de reuzenvogel Djatâjoe, een oud vriend van vorst Daçaratha, toe en verplettert den luchtwagen van Râwana. Hij is echter niet tegen den reus opgewassen en zinkt na een verwoeden strijd zieltogend ter aarde. Nu maakt Râwana zich weer van Sîtâ meester en vliegt met haar door de lucht naar zijn rijk. De bloemen vallen haar uit het haar en de arm- en voetringen raken los en vallen op de aarde. De door de bladeren der boomen ruischende wind schijnt haar toe te roepen: „Vrees niet!" De lotusbloemen laten haar knoppen hangen, als treurden zij met de ongelukkige, de wouddieren loopen als in woede achter haar over den bodem glijdende schaduw aan. Als een tranenvloed stroomen de watervallen en in wanhoop heffen de bergen hun toppen ten hemel. Zelfs de zon, wier stralen op het gezicht van de ongelukkige Sîtâ verduisterd worden en wier lichtschijf verbleekt, schijnt te klagen: „Er bestaat geen recht, geen waarheid, geen rechtschapenheid en geen onschuld meer, nu Râwana Sîtâ, Râma's gemalin, rooft!" Alleen Râwana blijft onbewogen. Hij vliegt met Sîtâ door naar Langkâ en sluit haar op in het vrouwenverblijf, na haar alle schatten van zijn paleis te hebben getoond. Met vleiende woorden zoekt hij haar over te halen de zijne te worden. Toornig antwoordt Sîtâ den geweldenaar, dat zij vast besloten is Râma trouw te blijven. Râwana dreigt de ongelukkige gevangene, dat hij — indien zij niet binnen twaalf maanden zich naar zijn wil voegt — haar in stukken zal snijden en haar tot ontbijt zal gebruiken en stelt haar onder strenge bewaking van hardvochtige reuzinnen.

Na een vergeefsche jacht op de gouden gazel keeren Râma en Lakshmana naar hun verblijfplaats terug en vinden tot hun ontsteltenis de hut leeg. Langen tijd zoeken zij vruchteloos naar de verdwenen Sîtâ. Eindelijk ontdekken zij de gevallen bloemen en versierselen en de overblijfselen van Râwana's wagen. Râma meent, dat zijn geliefde Sîtâ door râksasa's gedood is en in waanzinnige woede dreigt hij de geheele wereld te zullen verwoesten: hij zal het luchtruim

wana again captures Sita and flies with her through the air to his kingdom. The flowers fall out of her hair and her bracelets and anklets become loose and fall to earth. She seems to hear the wind rustling through the leaves of the trees as if calling out „Fear not". Lotus flowers hang their heads as if sorrowing for the unhappy victim. The beasts of the forest run following in anger her shadow gliding along the ground. The waterfalls stream floods of tears and the mountains raise their heads to heavens as if in despair. Even the sun whose rays falling upon Sita's face became darker and whose body seemed diminished in strength soemed to complain. „Right, truth, justice and innocence exist no more, now that Râwana has robbed Râma of his consort". Only Râwana remained unmoved. He flew with her to Langka and shut her up in his harem, after he had shown her all the treasures and delights of his palace. With flattering words he tries to persuade her to give herself to him. Angrily she answers her capturer that she shall remain always true to Râma. Râwana threatens that if she will not bow to his will within twelve months he will cut her in pieces and devour her and puts her in charge of rough hardhearted giantesses.

After vainly trying to capture the golden gazelle Râma and Lakshmana return to their home and find to their disappointment that the hut is empty. They search a long time for Sita but without result.

Finally they discover the flowers from her hair and the anklets and armlets and the wreck of Râwana's chariot. Râma believes that his beloved Sita has been killed by Râksasas and in his insane wrath threatens to lay waste the whole earth, he will fill the air with his arrows, will stop the winds from blowing, will destroy the rays of the sun and cover the earth with darkness, will throw down the mountain tops, cause the ponds to dry up and will uproot the trees.

Even the gods he threatens with general destruction if they will not give him Sita back.

met zijn pijlen vullen, den wind in zijn loop tegen houden, de zonnestralen vernietigen en de aarde in het donker hullen, de bergtoppen naar beneden slingeren, de vijvers doen uitdrogen en de boomen ontwortelen. Zelfs de goden dreigt hij met algeheele vernietiging, indien zij hem niet Sîtâ terug geven. Slechts met moeite gelukt het Lakshmana zijn broeder kalmer te stemmen en te bewegen, verder te zoeken. Daar treffen zij den zieltogenden Djatâjoe aan, die stervend hun verhaalt, wat er is voorgevallen. Râma verbrandt het lijk van den vogel en verneemt uit den houtstapel een stem, die hem verhaalt, hoe hij zijn gade weer zal kunnen terug winnen.

Op hun verderen tocht ontmoeten de broeders een hoofdloos monster, Kabandha, dat zij bevrijden van een op hem rustenden vloek. Tot dank voor zijn hulp ontvangt Râma den raad, een verbond te sluiten met den apenkoning Soegrîwa, die hem van groot nut zal zijn bij de opsporing en bevrijding van Sîtâ.

Only with great trouble can Laksnmana calm down his brother and induce him to continue the search.

They find the Jatayoe dying but with just life enough left to enable him to narrate what has occurred. Râma cremates the body of the bird and hears a voice coming from the pile of firewood which tells him how he can win his wife back.

The journey resumed, they meet with a headless monster Kabandha, who is under a curse, and are able to remove the spell which had been put upon him. In gratitude for his freedom he advises Râma to make an alliance with Sugrîwa the King of the apes, who will be of great use in searching for Sîta and regaining her freedom.

IV. Het verbond met den apenvorst Soegrîwa.

Nu begeven de broeders zich op weg om de hulp van Soegrîwa in te roepen. In de nabijheid van den vijver Pampâ treffen zij hem aan. De apenvorst is er al even ongelukkig aan toe als Râma. Zijn broeder Wâlin heeft hem zijn gade ontroofd, zich van de heerschappij meester gemaakt en hem uit het rijk verjaagd. De beide zwervers sluiten vriendschap en beloven elkander wederkeerig hulp: Râma zal Soegrîwa bijstaan tegen Wâlin en de apenvorst zal medewerken bij de opsporing van Sîtâ.

Er wordt besloten eerst den strijd tegen Wâlin aan te binden. Bij diens residentie Kiskindhâ komt het tot een treffen. Râma staat Soegrîwa trouw ter zijde en het gelukt hem den overweldiger Wâlin te dooden. Soegrîwa wordt tot koning en Wâlin's zoon Anggada tot troonopvolger gewijd.

Onder Soegrîwa's raadslieden bevindt zich de wijze en voorzichtige Hanoemat (Hanoeman), de zoon van den windgod, die de kunst verstaat verschillende gedaanten aan te nemen.

4. The treaty with the King of the Apes.

The brothers now start out with the intention of meeting Soegrîwa and asking his help. They find him in the neighbourhood of a pond called Pampâ. The King of the Apes is as unlucky as Râma. His brother Wâtin has robbed him of his wife, has made himself master of the Kingdom and driven Soegrîwa, the rightful King into exile. The wanderers unite in bonds of friendship and promise to help one another. Râma will fight with Soegriwa against Watin and the King of the Apes will give his assistance in searching for Sîtâ:

They decide to deal with Wâtin first and a battle takes place at Wâtin's capital Kiskindhâ. Râma and Soegrîwa fight side by side and they succeed in killing the usurper Wâtin. Soegrîwa then becomes king and Wâtin's son Anggada is appointed heir to the throne.

Among the councillors of Soegrîwa was one named Hanuman a very wise and cautions man, the son of the Wind God, who understood the art of transforming himself into various forms.

Hem draagt Soegrîwa op de verblijfplaats van Sîtâ uit te vinden. Anggada zal hem met een leger van apen begeleiden.

Na vele avonturen ontmoet het gezelschap Sampâti, een broeder van den reeds vroeger vermelden vogel Djatâjoe. Deze verhaalt, hoe hij indertijd met zijn broeder een weddenschap aanging om naar de zon te vliegen. De stralen van den vuurbol verschroeiden hem echter de vleugels, zoodat hij niet verder kon en in het Windhya-gebergte neerstreek. Daar zag hij, hoe Râwana Sîtâ naar Langkâ voerde.

Nadat Hanoeman inlichtingen heeft gekregen omtrent de ligging van Langkâ, begeeft het apenleger zich weer op weg en komt ten slotte aan den oever van den oceaan. De schrik slaat hen om het hart bij het zien van de onmetelijke watervlakte. Zij komen overeen, dat de beste springer onder hen zal trachten de zee over te springen om zoo Râwana's gebied te bereiken. Nu overtreft niemand hierin Hanoeman en deze beklimt den berg Mahéndra om van den top den sprong te wagen.

He is charged by Soegrîwa with the task of finding where Sîtâ is. Anggada will accompany him with an army of apes.

After many adventures this company meets Sampati the brother of the bird Jatajoe already mentioned. He tells them that he once made a wager with his brother that he would fly to the sun. The rays of the sun however singed his wings so that he could fly no further and he alighted among the Windyamountains. There he saw Râwana carrying Sîtâ away to Langka.

When Hanoeman had received information regarding the way in which Langka could be reached, the army of apes started on their way and came after a time the shores of the ocean. They were overawed at the sight of the immeasurable seas. They come to an agreement that the best jumper among them should try to spring over the sea and and reach Râwana's Kingdom. Hanuman can without doubt leap further than any other and he climbs the mount Mahendra in order to spring from the top.

V. Hanoeman te Langkâ.

Met een geweldigen sprong, waarvan de berg tot in zijn grondvesten trilt, zoodat alle daar levende wezens met angst en ontzetting worden vervuld, verheft zich Hanoeman in de lucht en vliegt den oceaan over. Na vier dagen van moeitevolle vlucht bereikt hij Langkâ. Hij beklimt een berg en werpt vandaar een blik op de zeer versterkte, bijna onneembare stad. Na zonsondergang dringt hij, in de gedaante van een kat, de veste binnen en bezichtigt haar vele wonderen: het paleis van Râwana, diens wagen Poespaka, waarop de reuzenvorst door de lucht rijdt, het weelderig ingerichte vrouwenverblijf, en nog vele zaken meer. Het gelukt hem echter aanvankelijk niet de verblijfplaats van de geroofde Sîtâ te ontdekken. Eindelijk bemerkt hij haar in een açoka-boschje. Hij maakt zich aan de ongelukkige gevangene bekend als de vriend en afgezant van Râma en vraagt haar, welk bericht hij aan haar echtgenoot kan overbrengen. Hierop verhaalt Sîtâ alles wat er is gebeurd, haar ontvoering uit het Dan-

5. Hanuman at Langka.

With a tremendous spring which causes the mountain to shake to its very foundations, so that all living creatures on it are filled with fear and terror. Hanuman takes to the air and flies across the ocean.

After a difficult flight of four days he reaches Langka. He climbs a mountain and from there examines the town wich is fortified in such a way as to be well nigh impregnable.

After sunset and in the form of a cat he goes into the town and gazes at its many wonders, the palace of Râwana, his chariot Poespaka, on which the giant prince rides through the air, the luxurious harem, and other sights. He cannot at first discover where Sîtâ is immured but at last finds her in an açoka thicket.

He makes himself known to the unlucky captive as the friend and ambassador of Râma and asks her what news he may bring over to her husband.

daka=woud, haar gevangenschap en de bedreiging van R â m a om haar binnen twee maanden te dooden, indien zij in dien tijd geen gehoor geeft aan zijn wenschen. Hanoeman verzekert haar, dat zij vóór dien reeds bevrijd zal wezen.

Om de sterkte van den vijand te beproeven ver= woest H a n o e m a n het açoka=bosch, en bindt den strijd aan met de toesnellende reuzen. In het daarop ontstaande gevecht blijft R â m a's gezant overwin= naar. Ten slotte gelukt het echter zijn tegenstan= ders hem te binden en voor den vorst te brengen. Deze wil hem terstond dooden, maar spaart hem, als H a n o e m a n zich bekend maakt als gezant. Toch heeft de indringer straf verdiend. R â w a n a laat hem den staart met in olie gedrenkte stoffen omwinden, om die vervolgens te doen aansteken. S î t â smeekt den vuurgod A g n i om den bo= de van haar echtgenoot geen leed te doen. H a= n o e m a n springt met den brandenden staart op de daken en steekt zoo alle huizen van de stad in brand, terwijl hijzelf ongedeerd ontkomt. Op dezelfde wijze als vroeger steekt hij den oce= aan over, komt bij het hem wachtende apenleger aan en begeeft zich naar R â m a, wien hij ver= slag doet van zijn tocht en de daarop beleefde lotgevallen.

VI. De strijd legen Râwana.

R â m a is H a n o e m a n zeer erkentelijk voor de wijze, waarop hij zich van zijn opdracht heeft gekweten. Hij wanhoopt er echter aan om met een leger tot L a n g k â door te dringen: immers, hoe zal het hem gelukken den oceaan over te steken! S o e g r î w a geeft den raad een brug over de zee te leggen. Naar de meening van H a= n o e m a n zal het apenleger wel in staat zijn om R â w a n a's sterke vesting te vermeesteren. Op raad van zijn vrienden besluit R â m a den tocht naar L a n g k â te ondernemen en al spoedig is het geweldig apenleger op weg naar het zuiden.

Op het bericht van de nadering van den vijand roept R â w a n a zijn raadslieden bijeen om te over= leggen, wat hem te doen staat. Allen zijn er voor, den strijd aan te vangen. Alleen W i b h î s a n a, R â w a n a's broeder, maant tot voorzichtigheid,

Sîtâ then narrates all that has befallen her, her abduction from the Dandaka jungle, her impri= sonment and the threat of Râwana to kill her within two months if she will not yield to his wishes. Hanuman assures her that she will be freed before that time has passed.

To try the strength of the enemy he destroys the açoka thicket and attacks the giants who come to investigate. In this fight he is at first victo= rious, but finally his antagonists succeed in bind= ing him and bringing him to the presence of their prince.

Râwana wishes to put him to death but Hanu= man makes himself known as the messenger of Râma, at which his life is spared, but he has deserved punishment so Râwana cause rags drench= ed with oil to he tied to his tail and lighted.

Sîtâ prays the Fire=god Agni to save the mes= senger of her husband from harm and Hanuman jumps away on to the roofs of the houses which take fire and are destroyed while Hanuman es= capes unhurt.

He crosses the ocean again in the same way by which he came, meets the army of apes which is waiting for him and makes his way to Râma to whom he narrates his adventures during the journey.

6. The struggle against Râwana.

Râma is grateful to Hanuman for the way in which he had carried out his purpose. He dis= pairs however of ever penetrating to Langkâ with his army. How was he to cross the sea? Soegrîwa proposed to build a bridge across it. Hanuman believes that the army of apes will be able to capture Râwana's strong city. On the advice of his friend, Râma decides to undertake the jour= ney and a strong army of apes is soon marching south.

At the news of the approach of the enemy Râ= wana calls his councillors together in order to de= cide what measures to take. All are of opinion that they should begin the attack. Only Wibhî= shana, Râwana's brother warns them to be cau= tious, points out several unfavourable omens and advises his brother to set Sîtâ free.

wijst op ongunstige voorteekenen en geeft den raad om S î t â in vrijheid te stellen. R â w a n a is hier= over zeer ontstemd en in heftige bewoordingen verwijt hij zijn boeder, dat deze slechts door nijd en afgunst gedreven wordt: verwanten, zoo meent hij, zijn steeds de meest te vreezen vijanden van vor= sten en helden. W i b h î s a n a voelt zich door de= ze onbillijke beoordeeling van zijn goed gemeen= den raad ten zeerste gekrenkt. Hij ziet wel in, dat hij onder deze omstandigheden niet met R â= w a n a samen kan gaan en met vier hem goed ge= zinde reuzen vliegt hij den oceaan over en voegt zich bij R â m a. Hier verneemt hij, welke moei= lijkheden zich voordoen bij het oversteken van de zee en hij geeft R â m a den raad, den zeegod om hulp te vragen. De laatstgenoemde ontbiedt den aap Nala, den zoon van den bouwmeester der goden W i s w a k a r m a n, en draagt hem op een brug over de wateren te slaan. De apen brengen boomen, steenen en geheele rotsen aan en binnen weinige dagen is de brug gereed en kan het groote leger droogvoets het rijk van R â w a n a binnen trekken.

Zonder tijd te verliezen begeven de strijders zich naar de hoofdplaats van den vijand en om= singelen de vesting. R â w a n a geeft bevel tot een algemeenen uitval en het komt tot een verwoeden strijd tusschen de helden van beide legers. Aan de zijde van R â m a treden vooral op den voorgrond L a k s h m a n a, A n g g a d a en de berenvorst D j â m b a w a n, onder de strijders van R â w a n a onderscheidt zich inzonderheid diens zoon I n= d r a d j i t. Deze laatste is zeer bedreven in alle soorten van tooverkunsten en kan zich, zoo vaak hij dit wenscht, onzichtbaar maken.

Het gelukt den geduchten I n d r a d j i t R â m a en L a k s h m a n a levensgevaarlijk te wonden. Er bestaat slecht één middel om hen te redden: op den berg K a i l â s a groeien vier bijzonder ge= neeskrachtige kruiden, welke bij toepassing op de meest doodelijke wonden een heilzame uitwerking hebben. Op raad van D j â m b a w a n begeeft H a n o e m a n zich terstond op weg om het ge= neesmiddel te halen. Hij weet echter de kruiden niet te onderscheiden en om er nu zeker van te zijn, dat hij geen verkeerde planten meeneemt, brengt hij eenvoudig den geheelen berg naar het

Râwana is very disappointed at this advice and he reproaches his brother whom he says is ac= tuated only by envy and malice; relatives he de= clares are always the greatest enemies of princes and heroes.

Wibishana feels himself insulted by the unfair opinion of his brother concerning his well meant advice. He feels that he can no longer fight on the side of Râwana and with four other giants who are favourable to him he flies over the oce= an and joins Râma. Here he hears of the diffi= culties which Râma has to face in crossing the sea and advises Râma to ask the help of the sea=god. The sea=god calls for the ape Nala, the son of the builder Wiswakarman employed by the Gods, and charges him with the building of a bridge over the water. The apes bring trees, stones and whole rocks and within a few days the bridge is ready and the mighty ape army is enabled to enter the kingdom of Râwana dry shod.

Without loss of time the warriors march to the capital of the enemy and surround it. Râwana or= ders a general attack on the besiegers and a fierce struggle takes place between the two armies. On Râma's side, Laksmana, Anggoda and the Prin= ce of the Bears Jambawan distinguish themselves while on the side of Râwana, his son Indradjit proves himself a dreaded adversary. He is acqu= ainted with all sorts of magical art and is able to make himself invisible whenever he likes.

He is thus enabled to wound both Râma and Lakshmana fatally. There is only one thing that will same them. On the Kailasa mountain grow four special healing herbs which may be used to heal the most deadly wounds.

Djambawan advisee Hanuman to obtain these herbs immediately and he speeds away to bring them. He cannot however distinguish the herbs re= quired from the others and in order to be quite sure of success brings the whole mountain to the battlefield.

The result is immediate; not only are Râma's and Lakshmana's wounds healed but all the woun=

slagveld. De uitwerking is terstond waar te nemen: niet alleen Râma en Lakshmana, maar al de gewonde strijders genezen door de geur van de bedoelde kruiden en zijn zoo weer in staat om aan het gevecht deel te nemen.

Een andermaal weet Indradjit de vijanden door zijn tooverkunsten om den tuin te leiden. Hij voert op zijn strijdwagen een sterk gelijkend evenbeeld van Sîtâ mee, mishandelt het en slaat haar ten slotte voor de oogen van Hanoeman en Lakshmana het hoofd af. IJlings bericht Hanoeman aan Râma, dat zijn gade is gedood. De ongelukkige vorst zinkt bewusteloos ter aarde. Wibhîsana weet zijn vrienden echter spoedig te overtuigen, dat alles slechts bedrog is. Nu wordt de strijd met vernieuwde woede voortgezet en het gelukt Lakshmana na een hevig gevecht Indradjit te dooden.

Nauw heeft Râwana vernomen, dat zijn zoon is gesneuveld, of hij verschijnt zelf op het slagveld en bindt den strijd met Râma aan. Dagen en nachten lang wordt het gevecht voortgezet, zonder dat er een beslissing wordt verkregen. Zelfs oordeelen de goden het noodig den in het nauw gebrachten Râma hulp te verleenen. Reeds meermalen heeft deze zijn tegenstander het hoofd afgeslagen, maar steeds groeit dit weer aan, zoodat de reuzenvorst telkens ongedeerd uit den strijd komt. Eindelijk gelukt het Râma hem het hart te doorboren met een door god Brahma zelf geschapen wapen en de geduchte vijand valt zieltogend ter aarde. In het apenleger veroorzaakt deze gebeurtenis groote blijdschap, de reuzen echter slaan verschrikt op de vlucht.

Na den dood van den reuzenvorst wordt Wibhîsana door Râma tot heerscher van Langkâ aangesteld.

Nu laat Râma Sîtâ bevrijden en bij zich brengen. Hij deelt haar mede, wat er is gebeurd, maar verstoot haar in tegenwoordigheid van reuzen en apen: hij heeft door zijn overwinning wraak genomen over den hem aangedanen smaad, maar meent, dat een vrouw, die een ander tot zich heeft genomen, niet meer door Râma als gemalin kan worden erkend. Daar barst Sîtâ los in jammerklachten over de ongerechtvaardigde verdenking

ded warriors are immediately cured by the scent of the healing herbs and all are immediately able to resume the fight.

Then again Indrajit succeeds in deceiving his enemies bij means of his magic. He carries on his chariot an image in the likeness of Sita, illtreats it and before the eyes of Hanuman and Lakshmana and strikes off its head. Hanuman informs Râma as quickly as possible that his wife is dead. The unlucky prince falls unconscious to the earth.

Wibhishana however succeeds in convincing Râma that he has been deceived. The struggle begins anew and is carried on fiercely and Lakshmana succeeds in killing the dreaded Indrajit.

Hardly had Râwana heard that his son had been killed than he himself appeared on the battlefield and began a struggle with Râma. This struggle goes on day after day and night after night without either adversary obtaining a decisive success. Sometimes the gods interpose when Râma is in imminent need of help. Râma has many times cut off the head of his adversary but it always grows on again so that the Giant prince comes out of the struggle unscathed.

At last Râma succeeds in piercing Râwana's heart with a weapon made by the god Brahma himself and the formidable giant falls dying to earth.

In the army of apes there is great rejoicing at this signal victory but the giants scatter and flee in fright.

After the death of Râwana, Wibhishana is installed by Râma as ruler of Langka.

Then Râma gave orders to free Sîtâ and to bring her to him. He informs her of the events which have taken place but puts her away from him in the presence of giants and apes. He has by his victory taken revenge for the wrong done to him, but believes a woman who has been taken to wife by another cannot be recognised as the consort of

en verzoekt Lakshmana een brandstapel op te richten, daar haar nu niets anders overblijft dan zich aan den vuurdood over te geven. Râma geeft hiertoe zijn toestemming, de brandstapel wordt opgericht en aangestoken en Sîtâ stort zich in de vlammen, terwijl zij het vuur oproept als getuige van haar onschuld. Nu verschijnt god Agni met het door geen vlammen aangetaste lichaam van Râma's deugdzame gade in de armen, geeft haar aan haar echtgenoot over en deelt hem mede, dat zij ook in Râwana's paleis rein en onschuldig is gebleven. Râma verklaart hierop, dat hijzelf nooit aan de onschuld van zijn gade heeft getwijfeld, doch dat het beslist noodzakelijk was om haar ook in de oogen van het volk geheel van alle smetten te bevrijden.

Na dezen bevredigenden afloop keeren Râma en de zijnen, vergezeld van Hanoeman en de apen, naar Ayodhjâ terug, waar zij door hun verwanten met open armen worden ontvangen. Nu wordt Râma onder het gejubel van het gansche volk tot koning gewijd en in vrede en voorspoed bevordert hij het welzijn van zijn onderdanen.

VII. Râma's zonen *).

Op zekeren dag verneemt Râma, dat zijn onderdanen zijn gedrag ten opzichte van Sîtâ niet kunnen goedkeuren: men meent, dat het door hem gegeven voorbeeld om een vrouw, die in de macht van een ander is geweest, weer tot zich te nemen, slecht zal werken op het volk. Râma weet niet anders te doen, dan Sîtâ te verbannen. Lakshmana ontvangt de opdracht haar aan de overzijde van de Gangga te brengen. De ongelukkige Sîtâ ondergaat gelaten haar lot, vast overtuigd, dat haar onschuld eens aan het licht zal komen. Zij wordt in de kluizenarij van Wâlmîki opgenomen en schenkt daar het leven aan tweelingen, Koeça en Lawa.

*) Dit laatste hoofdstuk (Oettara-Kânda) behoorde oorspronkelijk hoogstwaarschijnlijk niet tot het gedicht en is later daaraan toegevoegd. Volledigheidshalve wordt de inhoud hier in het kort medegedeeld.

Râma. Sîtâ breaks out into lamentations at these unjust suspicions and requests Lakshmana to build a fire staple for she has nothing left but to perish by fire.

Râma gives his consent and the fire staple is prepared and set alight. Sîtâ throws herself into the flames calling upon the fire to witness to her innocence. The god Agni appears carrying the living body of the innocent Sîtâ in his arms. She has not been injured by fire and the god gives her to her husband and informs him that in Râwana's palace she remained pure and innocent. Râma then declares that he has never doubted the innocence of his wife but that it was urgently necessary that in the eyes of the people she should be free from all blame.

After this Râma and the members of his suite accompanied by Hanuman and the ape army return to Ayodhia where they are received with open arms. Râma is crowned King surrounded by his rejoicing subjects and he lives further in peace and prosperity doing all he can for the well being of his people.

7. The sons of Râma *).

On a certain day Râma hears that his people cannot agree with his behaviour as regards Sîtâ. They think that his taking Sîtâ back after she had been in the power of another was a bad example to set his subjects. Râma knows no other course than to send Sîtâ into exile. Lakshmana is entrusted with the task of taking her to the other side of the Ganges.

The unlucky Sîtâ undergoes her fate with resignation convinced as she is that her innocence will be proved.

She is received in the cloister of Walmîki and there gives birth to the twins Koeça and Lawa.

*) This last chapter (Uttara-Kânda) apparently did not belong to the original poem and was connected with it at a later date. For the sake of completeness however this has been given here.

Verscheidene jaren verloopen. De beide jongens zijn onder W â l m î k i ' s leiding opgegroeid tot volleerde zangers. Daar verbreidt zich het gerucht, dat R â m a een groot paardenoffer zal aanrichten en W â l m î k i begeeft zich met zijn leerlingen op weg, om de plechtigheid bij te wonen. Op zijn aanwijzing dragen K o e ç a en L a w a het door hem vervaardigde gedicht „R â m â y a n a" voor. Allen zijn opgetogen van bewondering. Als R â m a hoort, dat de beide knapen zonen van S î t â zijn, laat hij de bannelinge halen en beveelt haar, zich ten aanhoore van de gansche vergadering door een eed van de op haar rustende verdenking te zuiveren. Nu treedt de groote kluizenaar, onder wiens gastvrij dak zij zoovele jaren heeft doorgebracht, naar voren en verklaart in een plechtige toespraak, dat op S î t â niet de minste schuld rust en dat de beide jongelingen R â m a's eigen kinderen zijn. De vorst is echter door deze verklaring nog niet bevredigd: hij blijft van de veel geplaagde vrouw den zuiveringseed eischen. Met ter aarde gerichten blik en gevouwen handen spreekt S î t â daarop: „Zoo waar als ik nooit ook maar een enkele maal aan een anderen man dan R â m a gedacht heb, moge mij moeder aarde in haren schoot opnemen! Zoo waar als ik met gedachten, woorden en daden steeds slechts R â m a heb vereerd, moge mij moeder aarde in haren schoot opnemen! Zoo waar als mijn woord is en ik nimmer een anderen man dan R â m a erkend heb, moge mij moeder aarde in haren schoot opnemen!" Nauw zijn deze woorden gesproken, of daar opent zich de aarde en verrijst een door slangen gedragen troon, waarop moeder aarde is gezeten, die de deugdzame S î t â omarmt en met haar in de diepte verdwijnt. Zoo wordt S î t â opgenomen in den schoot der aarde, waaruit zij eens geboren werd. Tevergeefs smeekt R â m a de godin der aarde om hem zijn gade terug te geven. Slechts god B r a h m a verschijnt en troost hem met het uitzicht op een hereeniging hiernamaals.

Spoedig daarop draagt R â m a de regeering over aan zijn beide zonen K o e ç a en L a w a en wordt in den hemel opgenomen, waar hij weer als W i s h n o e heerscht.

Several years pass. Both boys have grown under the tuition of Walmîki into skiful singers.

They hear a rumour that Râma intends to make a horse sacrifice and Walmîki starts on the way with his pupils to attend the ceremony. At his instigation Kuça and Lawa sing his poen the Ramayana. All their hearers are charmed and delighted. When Râma hears that the boys are the sons of Sîtâ he sends for the exile and commands her to clear herself of suspicion by taking a solemn oath before the whole assembly. Now comes forward the great hermit under whose hospitable roof she has lived so long and declares in a solemn address that no blame rests upon Sîtâ and that the twin youths are Râma's own children. The Prince however is not satisfied with this declaration and insists upon Sîtâ swearing the necessary oath which will clear her character. With eyes on the ground and felded hands Sîtâ then declares „As I have truly never given thought to another man than Râma may Mother earth take me to her bosom. As truly I have only honoured Râma with my thoughts, words and deeds may Mother Earth take me to her bosom. As true my word is that I have known no other man than Râma may Mother Earth take me to her bosom."

Hardly has she spoken these words when the earth opened and a throne appeared borne by snakes, upon which Mother Earth sat. She embraced the virtuous Sîtâ and returned with her into the depths. So was Sîtâ received again into the bosom of the earth from which she came.

In vain did Râma implore the Goddess of the Earth to restore Sîtâ to him. The God Brahma only appeared and comforted him with the prospect of a union in the life to come.

Shortly after this Râma gave over the reins of government into the hands of his sons Kuça and Lawa and was taken up into heaven where he reigns again as Wishnu.

HET RAMAYANA IN GESCHRIFT EN AFBEELDINGEN, INZONDERHEID IN INDONESIE.

De beroemdste bewerking van Râma's lotgevallen is wel het Râmâyana van Wâlmîki, waarvan hier voor een kort overzicht is gegeven. Het is waarschijnlijk eenige eeuwen voor Chr. ontstaan. Het bevat zeven afdeelingen, waarvan zoo goed als zeker de eerste en de zevende oorspronkelijk niet tot het gedicht behoorden, maar later zijn bijgevoegd.

In deze beide afdeelingen wordt Râma voorgesteld als een goddelijk wezen, een incarnatie van god Wishnoe. De machtige reus Râwana zou namelijk van god Brahma de toezegging hebben verkregen, dat hij onkwetsbaar zou wezen in een strijd met goden en demonen. Tot ontzetting van de goden maakt hij van de hem verleende gunst gebruik om allen aanhoudend te kwellen en vrees aan te jagen, wel wetende, dat geen hunner hem kan weerstaan. Nu had de onverlaat verzuimd te vragen, dat hij ook niet door menschenhand zou kunnen sneuvelen. En hierin zien de goden een middel, om hem te bestrijden. Zij smeeken god Wishnoe, als mensch geboren te worden en den reus te dooden (*). De god verschijnt nu op de aarde als Daçaratha's zoon Râma en het gelukt hem werkelijk, in deze gedaante de goden van hun machtigen vijand te bevrijden.

Volgens de Indiërs was Wâlmîki de eerste kunstdichter. Zijn werk bevat vele „versieringen," als: vergelijkingen; poëtische figuren; woordspel; breed uitgesponnen natuurbeschrijvingen; enz.

Honderden jaren lang heeft het Râmâyana van Wâlmîki het denken en dichten van de Indiers beïnvloed.

Zoo lang de bergen zullen staan en d'aard door stroomen wordt bespoeld,
Zoo lang zal het Râmâyana voortleven in der menschen mond.

Aldus zou god Brahma zelf aan Wâlmîki hebben beloofd. En deze voorzegging is tot heden vervuld. Sedert meer dan twintig eeuwen leeft het gedicht in het land, waar het ontstond, onder alle

(*) Zie de Prambanan-reliefs, afbeelding 1.

THE RAMAYANA IN WRITING AND SCULPTURE, PARTICULARLY IN INDONESIA.

The most famous narrative of Râma's adventures is the Ramayana of Walmîki of which a short resumé has just been given. It originated probably several centuries before Christ and contains seven parts, of which we may be fairly certain that the first and the last did not at first belong to the narrative but were joined on later.

In both these parts Râma is represented as a god, the incarnation of the god Wisnu. The mighty giant Râwana had been promised invulnerability in a war between gods and demons. To the amazement of the gods he used this favour to annoy and terrorise them, krowing that none of them could hurt him. But the bully had neglected to ask that he should be made invulnerable against man's weapons. The gods see in this a chance of destroying him.

They pray Wishnu to allow himself to be born as a man in order that he may kill the giant. (See the Prambanan reliefs No. 1).

The god appears on earth as Râma, the son of Daçaratha and he is able at last to rid the gods of their troublesome enemy.

According to the Hindus, Walmîki was the first poet. His work includes many "ornaments" such as comparisons, figures of speech, play upon words and long descriptions of nature etc.

For hundreds of years the Ramayana of Walmîki has influenced the thoughts and poems of the Hindus.

As long as the mountains stand and the earth is watered by streams,
So long shall the Ramayana live in the mouth of the people.

The god Brahma had promised this to Walmîki himself and the prophecy has been fulfilled to this day.

For more than twenty centuries this poem has lived in the land of its origin and all classes of the people, high and low, prince and farmer, noble and

klassen van de bevolking. Hoog en laag, vorst en landman, adel en koopmansgilde en handwerks=stand, vorstin en herderin, — allen zijn vertrouwd met de personen en de gebeurtenissen, welke in het groote epos worden beschreven. De mannen genieten van de roemrijke daden en de wijze uit=spraken van Râma, de vrouwen zien haar hoogste ideaal in de trouwe en deugdzame Sîtâ. Jong en oud leeft mee met de wonderlijke daden van moed en behendigheid, waardoor de aan zijn meester verknochte Hanoeman zich uit alle gevaren weet te redden. Dichters en schrijvers uit lateren tijd hebben de stof van het Râmâyana bewerkt voor het tooneel en overgebracht in de volkstalen, wel=ke van het Noorden tot het Zuiden op het Indi=sche schiereiland worden gesproken ; leeraars van de verschillende godsdienstige sekten ontleenen aan dit gedicht de voorbeelden en menigmaal zelfs de formuleering der regels van hun godsdienst en zedeleer.

Zoo heeft in den loop der tijden het Râmâyana van Wâlmîki welhaast het karakter van een ge=wijd geschrift gekregen. „Wie deze reine, schuld=uitdelgende, heilige, met de Weda's te vergelij=ken geschiedenis van Râma leest, wordt van alle zonden verlost. De man, die deze leven=wekkende geschiedenis leest, wordt na zijn overlijden met kinderen en kleinkinderen en al de zijnen in den hemel opgenomen. Een brahmaan, die haar leest, wordt welsprekend, een vorst verkrijgt daardoor heerschappij over de aarde, een koopman behaalt groote winsten en een Soedra zelfs komt tot aan=zien." Aldus wordt in den aanvang van het gedicht gezegd en vele zijn de verhalen over hen, die ze=gen ondervonden door het lezen of aanhooren van het Râmâyana.

Maar niet alleen in het vaderland van den dich=ter is het tot op dezen dag een van de meest ge=liefde en op hoogen prijs geschatte werken geble=ven, ook buiten het oude Hindoestan heeft het ver=haal van Râma's strijd en Sîtâ's trouw nog steeds een groote schaar van bewonderaars, hetzij in een bewerking, welke zich aansluit aan Wâlmîki's meesterwerk, hetzij in een daarvan meer of minder afwijkende redactie. Zoo leeft het als „Ramakien" voort in een Siameesche bewerking, als „Hikajat

mean, merchant or artisan, princess or shepherders, all are acquainted with the characters and the deeds which are described in this great epos.

The men enjoy the famous deeds and wise say=ings of Râma, the women see their highest ideal in the faithful and virtuous Sîtâ.

Young and old accompany the heroes back to the time of Râma and his doughty deeds in which the faithful and true Hanuman is always at hand to support him and save him from all dangers.

Poets and writers of later times have made use of the incidents in the poem to make plays and to translate the incidents into other tongues which are spoken from the north to the south of the peminsula of Hindustan.

Teachers and apostles of the many religions sects borrow from it their examples and often enough the form of the expression of their reli=gion and morals.

In this way in the course of time the Ramaya=na of Walmîki has almost taken on the character of a sacred book.

"Who reads this pure, sin=purging, holy history of Râma which may be compared to the Weda's will be redeemed from all his sins. The man who reads this life=giving history will be taken up into heaven with his children, his grand=children and all his family.

A Brahman who reads it gains thereby the gift of oratory, a prince obtains authority over the earth, a merchant makes great profits and a Sudra even gains high authority".

This is declared at the beginning of this poem and many narratives are extant of the blessings experienced as the result of reading or listening to the Ramayana.

Not only in the fatherland of the poet has it remained one of the most loved and treasured works but outside the old Hindustan the narrative of Râma's struggles and Sîtâ's fidelity has a long list of admirers as is shown by the translations of

Seri Rama" vindt men het in de Maleische letter=kunde en als „Serat Rama" wordt het in verschil=lende redacties op Java aangetroffen, terwijl het mede op Madoera en Bali hoog in aanzien staat en afbeeldingen van Râma's lotgevallen, blijkens daar aanwezige beschilderde doeken, zelfs hun weg naar Noord=Celebes hebben gevonden.

Dat het gedicht reeds op het oude Java bekend was, blijkt — behalve uit de omstreeks 1200 daar=van vervaardigde Oud=Javaansche bewerking — uit de reliefs van een der tempels van de, waar=schijnlijk ongeveer in de 9de eeuw opgerichte Pram=banan=groep op de grens van het tegenwoordige Soerakarta en Jogjakarta en uit afbeeldingen op de, eenige eeuwen later gestichte, Tjandi Panataran bij Blitar, welke bouwwerken verscheidene der voornaamste episoden van het epos in beeld brengen.

Geen van deze beide reeksen van afbeeldingen geeft echter — voor zoover ze bewaard zijn ge=bleven — het volledige verhaal weer.

De Prambanan=reliefs brengen de geschiedenis in beeld van af het begin tot den tocht van Râma's leger naar Langkâ. Panataran stelt Hanoman te Langkâ voor en vervolgt het verhaal tot den strijd tegen Râwana's broeder, den geduchten reus Koembhakarna. Deze reliefs gaan dus iets verder dan die te Prambananan, maar ze missen het begin van het verhaal.

Het is merkwaardig daarbij na te gaan, welke veranderingen de afbeeldingskunst op Java in den loop van eenige eeuwen heeft ondergaan.

Te Prambanan is alles nog in waarheid „Hin=doe=Javaansch," te Panataran hebben de afbeel=dingen veel meer een echt (primitief) „Javaansch" karakter gekregen. Men lette daarbij op:

a. de *gebouwen*. Deze zijn te Prambanan meest perspectievisch afgebeeld: men ziet twee kanten van het gebouw. Te Panataran vindt men bijna overal alleen een „vooraanzicht".

Vergelijk: Prambanan=relief No XXXVIII.
Panataran=reliefs No 7, 13 en 52.

Daarbij geeft Panataran de gebouwen meer in de ook nog heden op Java en Bali voorkomen=de vormen. Zie o.a.

Walmîki's masterpiece more or less closely follo=wing the original. It lives forth as the Ramakien in the Siamese language, as the Hikayat Seri Râma in Malay literature and as the Serat Râma is met with in various translations in Java. In Madura and Bali it is highly prized and illustrations of Râma's adventures on painted cloths have been found even in North Celebes.

That the poem has long been known in old Java is apparent not only from the 1200 Old Javanese versions which have been found, but from the re=liefs seen in one of the temples of the Prambanan group on the boundary between the residencies of Jocja and Solo, which was probably erected in the 8th century and also from the chandi Pana=taran close to Blitar built a few centuries later. Both these buildings show many of the principal epi=sodes of the epos carved in stone.

Neither of these series of reliefs however so far as they have been preserved gives the com=plete story.

The Prambanan reliefs give representations of the narrative from the march of Rama's army to Langka. The Chandi Panataran represents Hanu=man at Langka and carries on the narrative till the fight with Rawana's brother the terrible giant Koembhakarna. These latter reliefs go somewhat further than those of the Prambanan group but neither give the beginning of the narrative.

It is remarkable to compare these two temples and to note the changes in the art of carving in stone which have taken place in Java in the course of a few centuries.

At Prambanan everything is truly Hindu=Javan=ese but at Panataran the sculpture has attained the primitive and real Javanese character.

Note the following.

A. The buildings. These are in the Prambanan temple mostly shown in perspective, two sides of the buildings are shown. In the ~~Prambanan~~ temple Panataran nearly all are shown with a front only.

Compare Prambanan relief No. XXXVIII and Panateran relief No. 7, 13 and 52.

The buildings of the Panataran reliefs are more similar to those of the present day as found in Java and Bali.

de Sirap=dakbedekking van No. 52.
de balé (pendapa) van No. 53.
het poortgebouw met den smallen ingang van No. 7.

b. de *tafereelen.* Ook hierin is Prambanan meer perspectievisch dan Panataran. Op de Prambanan=reliefs zijn de personen in een tafereel gewoonlijk (gedeeltelijk) *achter* elkaar geplaatst, te Panataran *naast* elkaar.

Vergelijk: Prambanan=reliefs No. XXXIX.
en: Panataran=reliefs No. 58 en 59.
Prambanan=reliefs No. XLI en XLII.
en: Panataran=reliefs 65 t/m 72.

c. Rama en Laksmana. Te Prambanan met hooge kroon. De lichaamsvormen zooveel mogelijk „natuurlijk" weergegeven.

Te Panataran met een „wajang=kapsel" en ook het lichaam sterk overeenkomende met het Javaansche — en vooral met het Balische — type van de wajang koelit, waarin meer het „geestelik wezen" dan de stoffelijke werkelijkheid is uitgedrukt.

Vergelijk: Prambanan=relief XXXIX.
en: Panataran=relief 58.
Prambanan=relief XLII.
en: Panataran=relief 69.

d. de *apen.* Te Prambanan zijn deze in hun natuurlijke apen=gedaante afgebeeld, zelfs Hanoman onderscheidt zich in niets van de overige apen. Alleen de apen=vorsten, Soegriwa en Soebali, hebben een meer menschelijk voorkomen. Zij dragen, evenals Râma een hooge kroon en vorstelijke versierselen. Slechts in den breeden, grijnzenden bek is het apen=karakter nog uitgedrukt.

Op de Panataran=reliefs hebben Hanoman en de apen van eenigen rang een opgerichte menschelijke gedaante, waarbij eveneens het wajang=type valt op te merken (soepit=oerang kapsel). Soegriwa, de apen=vorst, onderscheidt zich van hen alleen in haardracht en versierselen. Alle apen, ook Soegriwa, zijn herkenbaar aan het bezit van een opgerichte staart. (Te Prambanan is bij Soegriwa en Soebali geen staart te zien). De Hanoman=figuur van Panataran vertoont groote overeenkomst met de Hanoman in de Balische wajang=koelit.

Notice, among other things
the Sirap roof covering of No. 52.
the bale (pendopo) of No. 53.
the porch with narrow entrance No. 7.

B. Scenes. In these too Prambanan shows more perspective than Panataran. In the Prambanan reliefs the characters in a scene are shown partly behind one another. In the Panataran reliefs they are next one another.

Compare Prambanan reliefs No. XXXIX.
and Panataran reliefs No. 58 and 59.
Prambanan reliefs No. XLI and XLII. and
Panataran reliefs No. 65 to 72.

C. Râma and Laksmana. At Prambanan with a high crown. The form of the body as far as possible naturally given.

At Panataran with a wayang head dress and the body resembling the Javanese and especially the Balinese type of *wayang koelit* in which the „spiritual being" is expressed rather than the material reality.

Compare: Prambanen reliefs XXXIX.
and Panataran relief 58.
Prambanan relief XLII.
and Panataran relief 69.

D. The Monkeys. At Prambanan these have their natural monkey form, even Hanuman is not in any way different from the other monkeys. Only the monkey princes Sugriwa and Subali have a more human form. They wear, just as Râma did a high crown and princely ornaments. The monkey character is shown only in the grinning mouth.

In the Panataran reliefs, Hanuman and the monkeys of any rank have an upright human shape in which the wayang type is easily recognised. Sugriwa is distinguashed from them only by his head=dress and ornaments. All the monkeys, including Sugriwa are recognisable from their upright tails (At Prambanan Sugriwa and Subali havo no tail)

The figure of Hanoman at Panataran shows a great likeness to the Hanoman of the Balinese wayang koelit.

Vergelijk : Prambanan=relief XXXIX.
en : Panataran=reliefs 58 en 59.
Prambanan=relief XLII.
en : Panataran=reliefs 60, 61 en 62.

e. de *vulling der vlakken.* Op de reliefs van Panataran zijn de open gedeelten tusschen en boven de figuren op de verschillende tafereelen gevuld met spiraal=motieven, welke dikwijls den vorm van vlammen aannemen. Men kan in de spiralen allerlei dier=figuren zien. Zeer waarschijnlijk geven deze motieven weer de „booze geesten in de lucht", die den held aan alle zijden bedreigen. De vlammen zijn wellicht een voorstelling van de „sekti", welke de groote kracht van den ksatriya of den pandita uitmaakt.

Bij het bovenstaande kan nog het volgende worden opgemerkt.

1. De verschillende R â m a=verhalen in Indië zijn terug te brengen tot twee redacties.

De meest bekende van de eene redactie is het *Râmâyana van Wâlmîki,* de andere is vertegenwoordigd in tallooze *populaire Râmâ=verhalen* uit verschillende deelen van Indië.

2. De afwijkingen tusschen de beide redacties bepalen zich in hoofdzaak tot de onderlinge verhouding, resp. de familie=betrekking van de hoofdpersonen.

3. De beide redactie's zijn reeds eeuwen geleden naar Indonesië overgebracht en daar zoowel in proza als in dicht= en in lakon=vorm bekend geworden.

4. In de Hikajat Seri Rama van Sumatra en de Javaansche wajang=lakon's, zooals die inzonderheid te Jogja voorkomen, is een redactie gevolgd, welke in hoofdzaak overeenstemt met de „populaire" Indische bewerkingen. Deze lezing treft men mede aan in het, op Java en Madoera voorkomende, gedicht „R a m a K e l i n g."

Het Oud=Javaansche R â m â y a n a (dat op Bali nog steeds wordt gevolgd bij de vertooning van de „wajang wong") en de Nieuw=Javaansche Serat Rama komen meer overeen met W â l m î k i's R â m â y a n a.

5. De reliefs van het oudste tempel=complex, de Prambanan=groep, bevatten verscheidene taferee=

Compara Prambanan reliaf XXXIX
and Panataran reliefs 58 and 59
Prambanan relief XLII
and Panataren reliefs 60,61 & 62

E. The filling of the spaces.

In the reliefs of Panataran the open spaces above and between, the figures of the various scenes are filled with spiral figures, which often take on the shape of flames. In the spirals all sorts of animal figures may be seen.

It is very likely that these show the bad spirits of the air which threaten the hero on all sides. The flames very likely represent the *sekti* which is the great power of the Ksatrya or the pandits.

Further in connection with the above the following may be remarked.

1. The various Râma stories in India may be traced to two versions.

The best known version is the Ramayana of Walmîki, the other is represented in various popular Râma narratives coming from various prats of India.

2. The differences between the two versions are principally found in the mutual relationship or the family connections of the chief characters.

3. Both versions were brought centuries ago to Indonesia and became known in prose and verse.

4. In the Hikayat Seri Râma of Sumatra and the Javanese Wayang *lakons* especially those found in Jogja the story agrees mostly with the „popular" versions in Netherlands India. This version is also found in the „Rama Keling" met with in Java and Madura.

The old Javanese Ramayana (that is still followed in the performances of the Wayang Wong in Bali) and the New Javanese Serat Râma agree more closely with the Ramayana of Walmîki.

5. The reliefs of the oldest temple=the Prambanan include several scenes which are declared

len, welke te verklaren zijn door een vergelijking met den inhoud der *Maleische verhalen*.

De reliefs van de eenige eeuwen jongere Panataran=groep sluiten zich dicht aan bij het *Oud=Javaansche gedicht*.

Drie eeuwen scheiden de oprichting van de tempelgroep van Prambanan en die te Panataran. In dien tijd heeft de kunst in haar wijze van uitbeelding een ander karakter gekregen. Maar gebleven is de liefde voor het oude Râmâyana, dat ook nog heden in dicht= en lakon=vorm de belangstelling heeft van Java's bevolking.

Bij de beschrijving van de tempel=reliefs van Prambanan en Panataran is gebruik gemaakt van „R â m a=legenden und R â m a =reliefs in Indonesiën von Willem Stutterheim, Georg Müller Verlag. München, 1925".

by a comparison with the contents of the Malay narratives.

Those of the less ancient Panataran group show a greater likeness to the Old Javanese poem.

Three centuries divide the founding of the Prambanan group of temples from that of the Panataran temple. In that time the art of the sculptor had developed another character. The love of the old Ramayana however still remained and is still present as is shown by the poems and *lakons* which are still highly prized by the people of Java.

In the description of the temple reliefs of Prambanan and Panataran, use has been made of *„Râma=legenden und Râma=reliefs in Indonesien von Willem Stutterheim*, Georg Muller Verlag, Munchen 1925".

HET RÂMÂYANA

OP DE

PRAMBANAN TEMPELGROEP

THE RAMAYANA

AS SHOWN IN THE RELIEFS OF THE

PRAMBANAN GROUP OF TEMPELS

I. Bede tot Wisnoe om hulp tegen Râwana. Wisnoe is gezeten op de wereldslang Ananta, oprijzend uit de zee, waarin zich tallooze dieren bevinden. Garoeda biedt Wisnoe een blauwen lotus aan.

I. *The petition to Wisnu for help against Râwana. Wisnu is sitting on the world snake which arises out of the sea in which numerous animals may be seen. Garuda offers Wisnu a blue lotus.*

II. Wiçwâmitra laat zich aanmelden bij vorst Daçaratha, die zich in den tuin van zijn paleis bevindt met zijn voornaamste gemalin, zijn vier zoons en zijn dochter.

II. *Wiçwâmitra pays a visit to Prince Daçaratha who is in the garden of his palace with his chief wife, his four sons and his daughter.*

III. Daçaratha begroet Wiçwâmitra.

III. *Daçaratha greets Wiçwâmitra.*

IV. Râma doodt de reuzin Tâtakâ.

IV. *Râma kills the giantess Tâtakâ.*

V. Allen zijn aangekomen in Wicwâmitra's kluizenarij. De kluizenaars volbrengen het offer, terwijl Râma de râkasa's verslaat en van de aanvoerders den een, Marîci, in zee schiet en den ander doodt.

V. *All have arrived at Wiçwâmitra's cloister. The hermits make offerings while Râma defeats the Raksasas and shoots one leader Marici into the sea and kills the other.*

VI. Wiçwâmitra, Laksmana, Râma en vorst Djanaka. Op aansporing van Wiçwâmitra stemt Râma toe, om den wonderboog van Djanaka te spannen. Hij doet dit op het tweede deel van het tafereel, waar ook Sîtâ te zien is.

VI. *Wiçwâmitra, Laksmana, Râma and Prince Janaca. Urged by Wiçwâmitra, Râma agrees to bend the magical bow of Janaka. He does this in the second part of the scene where Sîtâ may also be seen.*

VII. Na zijn huwelijk begeeft Râma zich met Sîtâ en Laksmana naar huis. Onderweg ontmoeten zij Paraçoerâma, die gehoord heeft, dat Râma den boog van Djanaka gespannen heeft en hem nu op leven en dood uitdaagt om ook zijn boog te spannen.

VII. *After his marriage, Râma with Sîtâ and Laksmana go on their journey home. On the way they meet Paraçurâma, who has heard that Râma had bent Janaka's bow, and who challenges Râma to fight to the death and to bend his bow.*

VIII. Râma spant den boog van Paraçoerâma en overwint hem daardoor.

VIII. *Râma bends Paraçurâma's bow and thereby defeats him.*

IX. Daçaratha heeft besloten Râma tot koning te wijden. Kaikeyî eischt van hem de verbanning van Râma en de wijding van haar zoon Bharata tot koning.

IX. *Daçaratha has decided to dedicate Râma as King. Kaikeyî claims from him the banishment Râma and the appointment of her son Bharata as King.*

X. Bharata wordt tot koning gewijd. Er wordt gedanst en muziek gemaakt.
X. *Bharata is sanctified as King accompanied by music and dancing.*

XI. Na Râma's verbanning zitten Daçaratha en Kausalyâ (Râma's moeder) treurig in het paleis.
XI. *After Râma's banishment Daçaratha and Kausalyâ, (Râma's mother) are left sorrowing in the palace.*

XII. Râma, Sîtâ en Laksmana verlaten de hoofdstad.
XII. *Râma, Sîtâ and Laksmana leave the capital.*

XIII. Toebereidselen tot de verbranding van Daçaratha's lijk. Door Kausalyâ en Bharata worden daarbij aan brahmanen geschenken uitgedeeld.
XIII. *Preparations for burning Daçaratha's body; Kausalyâ and Bharata are seen giving presents to the Brahmins.*

XIV. Bharata zoekt Râma in de wildernis op en tracht hem te bewegen terug te keeren en het koningschap te aanvaarden. Râma weigert, maar geeft ten slotte aan Bharata zijn sandalen mede. (Op den troon geplaatst zullen de sandalen Râma vertegenwoordigen en Bharata zal namens de sandalen regeeren).
XIV. *Bharata finds Râma in the wilderness and tries to induce him to return and be King. Râma refuses but gives Bharata his sandals (Placed on the throne the sandals represent Râma and Bharata will reign through the agency of the sandals).*

XV. Tocht van Râma, Sîtâ en Laksmana door het woud (eerste deel van het relief). Sîtâ wordt geroofd door een râksasa, Wirâdha, doch het gelukt den beiden broeders haar, na een heet gevecht, te bevrijden (tweede deel).

XV. *Râma, Sîtâ and Laksmana are seen going through the wood. (First part of the relief). Sîtâ is stolen by a raksasa, Wirâdha, but after a hot fight the brothers succeed in rescuing her.*

XVI. De episode van Râma, Sîtâ en de kraai. Sîtâ heeft buiten hertevleesch neergelegd (het hangt hier aan de takken van een boom, waarin twee neusapen zitten). Een kraai wil het vleesch rooven en als Sîtâ den vogel weg wil jagen, valt hij haar aan. Zij vlucht naar Râma, die nu den Brahma-pijl op de kraai afschiet. De vogel vlucht, wordt echter overal door den pijl achtervolgd, en neemt eindelijk zelf zijn toevlucht tot Râma. De pijl moet echter een doel treffen; Râma geeft de kraai de keus en deze verzoekt, dat dan een zijner oogen doorboord zal worden. De pijl (onder Râma's arm) dringt op het relief in den kraaienkop, die helaas weggeslagen is.

XVI. *The episode of Râma, Sîtâ and the crow. Sîta has hung some venison to dry on the branches of a tree, here seen with two mandrills looking from between the branches. A crow tries to steal some meat and Sîtâ tries to drive it away. The crow attacks Sîtâ who runs to Râma who shoots his Brahma arrow at the crow. The bird flies away but is followed everywhere by the wonderful Brahma arrow and at last returns to Râma. The arrow must however hit its mark somewhere and Râma gives the crow the choice of where it will be struck. The crow asks that one of its eyes may be pierced. The arrow (under Rama's arm) pierces the head of the crow, which is however broken off.*

XVII. De reuzin Çoërpanakhâ heeft zich in een schoone jonkvrouw veranderd en laat geschenken brengen aan Râma, om zijn liefde te winnen.

XVII. *The Giantess Çurpanakhâ has transformed herself into a beautiful lady and sends presents to Râma to win his love.*

XVIII. Râma heeft Çoërpanakhâ tot Laksmana gezonden. Deze wijst haar eveneens af.

XVIII. *Râma has sent Çurpanakhâ to Laksmana who also sends her away.*

XIX. Sîtâ wordt door Laksmana bewaakt, terwijl Râma het gouden hert achtervolgt.

XIX. *Sîtâ is guarded by Laksmana while Râma follows the golden hart.*

XX. Râma schiet het gouden hert neer. De râksasa Mârîtji komt uit het getroffen dier te voorschijn en roept met Râma's stem om hulp, wat Sîtâ hoort.

XX. *Râma shoots the golden hart. The râksasa Mârîtji appears out of the stricken deer and calls with Râma's voice which Sîtâ hears.*

XXI. De roof van Sîtâ door den reuzenvorst Râwana, die de gedaante van een brahmaan aangenomen heeft (zie op het basrelief zonnescherm, rijstpot en vliegenwaaier).

XXI. *Sîtâ taken away by Rawana the giant King who has taken on the appearance of a Brahman (see the sunshade the rice pot and the fly whisk.*

XXII. Tweede gevecht tusschen Râwana en den gier Jatâyoes. Râwana heeft Sîtâ na den eersten strijd terugveroverd en verslaat nu den gier. Terwijl zij wordt weggevoerd, reikt Sîtâ aan Jatâyoes haar ring over; een trek die alleen in de moderne wajangverhalen voorkomt.

XXII. *The second fight between Rawana and the fabulous bird Jatayus. Rawana has won back Sîtâ after the first encounter and now drives away Jatayus. While she is being carried away Sîtâ gives her ring to the bird — an incident only seen in the modern wayang stories.*

XXIII. De stervende Jatâyoes (die hier springlevend is) overhandigt aan Râma Sîtâ's ring.

XXIII. *The dying Jatayus (who is here shown as alive as can be) gives Sîtâ's ring to Râma.*

XXIV. Strijd van Râma en Laksmana met Kabandha. De beeldhouwers hebben Kabandha, behalve met zijn eigen hoofd, dat hem door Indra in den buik geslagen was, nog versierd met een tweede hoofd op zijn normale plaats. Kabandha wordt verslagen en de thans bevrijde hemelling, waarvan Kabandha de door een vloek in een gedrocht veranderde vorm was, vaart nu hemelwaarts.

XXIV. *Fight between Râma and Laksmana with Kabandha. The stone masons have given Kabandha not only his own head which was placed on his stomach by Indra but one in the usual place. Kabandha is defeated and the celestial being who was imprisoned in his body is set free and ascends to heaven.*

XXV. Râma en Laksmana trekken verder de wildernis door. Ontmoeting met een krokodil, eigenlijk een door een vloek getroffen hemelnimf. (Deze episode is waarschijnlijk ontleend aan het Mahâbhârata, waar hetzelfde van Ardjoena verhaald wordt).

XXV. *Râma and Laksmana go further through the forest and meet a crocodile, really a heavenly nymph upon whom a curse has fallen . (This incident is probably borrowed from the Mahâbhârata where the same is narrated of Arjuno).*

XXVI. Ontmoeting van Râma en Laksmana met Hanoeman (eerste deel van het relief). Daarna gaan de beide broeders en Hanoeman weer elk huns weegs (tweede deel).

XXVI. *Meeting between Râma and Laksmana and Hanuman (first part of the scene). After this the brothers and Hanuman each go their own way (second part).*

XXVII. Laksmana brengt den dorstigen Râma water (eerste deel van het relief). Dit water blijkt ontstaan te zijn uit den tranenvloed van Soegrîwa (zie het midden-gedeelte, waar Laksmana het water opvangt in een koker). Râma vindt vervolgens Soegrîwa, wien hij zijn hulp toezegt (derde deel).

XXVII. *Laksmana brings the thirsty Râma water (first part of the relief). This water appears to have been taken from the flood of tears shed by Sugrîwa (see middle part of relief where Laksmana catches the water in a bamboo). Râma finds Sugrîwa and promises him help.*

XXVIII. Râma geeft aan Soegrîwa een bewijs van zijn groote kracht, door met een pijl zeven op een rij staande palmboomen te doorbooren.

XXVIII. *Râma shows Sugrîwa his great strength by shooting an arrow through the stems of seven palm trees.*

XXIX. Strijd tusschen Soegrîwa en Wâlin. Râma durft Soegrîwa niet te hulp komen, daar hij de beide broeders niet van elkaar kan onderscheiden.

XXIX. *Struggle between Sugrîwa and Walin. Râma dares not help Sugrîwa because he cannot distinguish the one from the other.*

XXX. Soegrîwa, door Wâlin verslagen, heeft dezen opnieuw uitgedaagd, en op raad van Râma zich een krans van boombladeren om het lijf gewonden. Daar Râma thans de beide strijders onderscheiden kan, komt hij Soegrîwa te hulp en schiet Wâlin dood!

XXX. *Sugrîwa is defeated by Wâlin but challenges him again and on the advice of Râma, Sugrîwa puts a wreath of leaves round his body. Now Râma can distinguish the combatants and shoots Wâlin.*

XXXI. Soegrîwa is weer apenkoning geworden en heeft zijn gemalin teruggekregen. De apen vermaken zich op allerlei wijze.

XXXI. *Sugrîwa again becomes King of the Monkeys and regains his wife. The Monkeys are shown amusing themselves.*

XXXII. Râma, Laksmana en Soegrîwa begeven zich naar de verzamelplaats

XXXII. *Râma, Laksmana and Sugrîwa go to the place of meeting*

XXXIII. en houden krijgsraad, waarop

XXXIII. *and hold a council of war.*

XXXIV. Soegrîwa aan Râma en Laksmana eerbiedig in overweging geeft, de apen, waarvan de voornaamste legerhoofden achter hem verzameld zijn, uit te zenden om Sîtâ op te sporen. Achter Râma zitten de apenkoninginnen, die er evenals op het vorige tafereel menschelijk uitzien. Als paneelvulling een komisch tafereeltje in het apenpaleis.

XXXIV. *Sugrîwa respectfully suggests to Râma and Laksmana that they allow the militairy leaders who sit behind their King to go out to find out where Sîtâ is. Behind Râma and Laksmana are seen the Queens of the Monkeys who are human in form. To fill up the panel, a comic scene in the Monkye palace.*

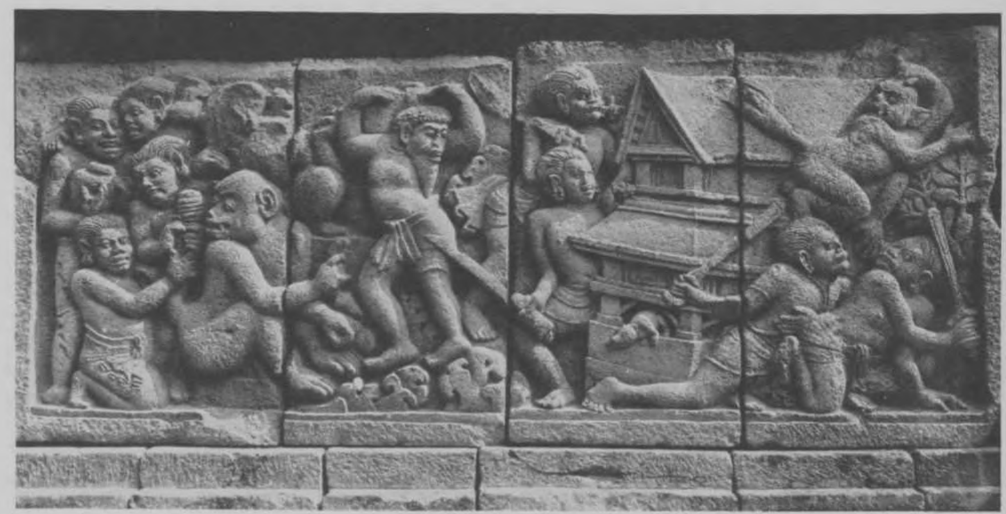

XXXVII. Hanoeman is door de râksasa's gevat en veroordeeld tot het verbranden van zijn staart. De râksasa's zijn druk bezig dien in katoenen lappen te wikkelen.

XXXVII. *Hanuman is caught by the râksasas and condemned to have his tail burnt. The raksasas are busy winding rags round his tail.*

XXXVIII. (Als de lappen met olie gedrenkt zijn en de staart in brand gestoken is) rukt Hanoeman zich los en vliegt als een levende fakkel over de daken der stad, die aldus in brand gestoken wordt.

XXXVIII. *When the rags have been drenched with oil and set on fire Hanuman jumps free and flies over the roofs of the houses as a living torch setting them on fire.*

XXXV. Een slavin maakt Sîtâ en haar begeleidster Tridjatâ opmerkzaam op Hanoeman, die in een boschje verscholen zit.

XXXV. *A female slave draws the attention of Sîtâ and her keeper Tryatâ to Hanuman who is hidden in a thicket.*

XXXVI. Hanoeman vóór Sîtâ.

XXXVI. *Hanuman speaking to Sîtâ. With Sîtâ is Kala the daughter of Vibhisana.*

XXXIX. Hanoeman, van Langkâ teruggekeerd, brengt aan Râma, Laksmana en Soegrîwa verslag uit nopens zijn bevindingen.

XXXIX. *Hanuman, back from Langka narrates his experiences to Râma, Laksmana and Sugrîwa.*

XL. Râma, die vertoornd is, omdat op zijn verzoek de zeegod niet verschenen is, ten einde hem raad te geven aangaande de beste manier om de zee over te steken, besluit de zee droog te schieten. Beangst geworden verschijnt de zeegod en geeft hem den raad een brug te bouwen van het vasteland naar Langkâ

XL. *Râma who is angry because at his request the god of the sea has not appeared to advise him as to the best manner of crossing the sea resolves to shoot the sea dry. The god of the sea becomes fearful and appears and advises Râma to build a bridge from the mainland, to Langka.*

XLI. Laksmana, Râma en Soegrîwa volgen de apen die steenen en rotsblokken in zee werpen, om een dam aan te leggen. Visschen en zeedieren trachten dit te verhinderen.

XLI. *Laksmana, Râma and Sugrîwa follow the monkeys, who throw stones and rocks into the sea to make a dam. Fishes and sea animals try to prevent this.*

XLII. De brug is gereed; Râma, Laksmana en Soegrîwa trekken met het apenleger er over naar Langkâ.

XLII. *The bridge is ready; Rama, Laksmana and Sugrîwa pass over it to Langka.*

HET RÂMÂYANA

OP DE

PANATARAN TEMPELGROEP

THE RAMAYANA

AS SHOWN IN THE RELIEFS OF THE

PANATARAN GROUP OF TEMPELS

1. Een boeta.
1. *A buta.*

2. Hanoeman door drie boeta's aangevallen.
2. *Hanuman attacked by three butas.*

3. Twee boeta's in gevecht.
3. *Two butas fighting.*

4. Hanoeman overwint de boeta's.
4. *Hanuman defeats the butas.*

8. Dezelfde boeta, verder vluchtend.
8. *The same buta still running away.*

9. De boeta brengt aan Râwana bericht omtrent de nederlaag.
9. *The buta brings to Rawana news of the defeat.*

10. Râwana's minister of veldheer.
10. *Rawana's minister or military commander.*

5-6. Hanoeman, staande op boetalijken, doodt een boeta door magische bewegingen.
5-6. *Hanuman standing on a heap of buta corpses kills a buta by magic movements.*

7. Een boeta vlucht voorbij een tempel, om te gaan berichten, wat er is voorgevallen.
7. *A buta flees: he passes a temple on his way to report what has happened.*

11. De boeta's trekken uit om Hanoeman te bestrijden.
11. *The butas march out to fight against Hanuman.*

12. Gevecht van de boeta's met Hanoeman.
12. *The butas fighting with Hanuman.*

13. Hanoeman op een poort staande.
13. *Hanuman standing on a porch.*

14. Hanoeman bestrijdt de boeta's met een boomstam.
14. *Hanuman fighting the Butas with a treetrunk.*

15. Andere boeta's ijlen te hulp.
15. *Other butas coming to help.*

16. Hanoeman verslaat een olifant.
16. *Hanuman defeats an elephant.*

20. Nieuwe hulptroepen der boeta's.
20. *New buta reserves coming up.*

21. Een bode ijlt van het slagveld weg.
21. *A messenger speeding away from the battlefield.*

22. De bode vóór Râwana.
22. *The messenger before Rawana.*

17. Vluchtende boeta's.
17. *Fleeing butas.*

18. Gesneuvelde boeta's.
18. *Dead butas.*

19. Hanoeman overwint een boeta-aanvoerder.
19. *Hanuman defeats a buta leader.*

23. Râwana hoort het bericht van de nieuwe nederlaag.
23. *Rawana listens to the news of the defeat of his troops.*

24. Een groote boeta wordt ten strijde gezonden.
24. *A giant buta is sent out to fight.*

25. Andere boeta's snellen toe.
25. *Other butas run to join in the struggle.*

26. De groote boeta op de plaats van het gevecht.
26. *The giant buta arrives on the battlefield.*

27. Aanrukkende boeta's.
27. *Butas attacking.*

28. Gewonde en verslagen boeta's.
28. *Dead and wounded butas.*

33. De zegevierende Hanoeman in gevecht met Aksa, een zoon van Râwana.
33. *The victorious Hanuman fighting with Aksa, a son of Rawana.*

34. Aksa heeft in den strijd met Hanoeman den linker arm verloren.
34. *Aksa has lost his left arm in the fight with Hanuman.*

35. Hanoeman op weg naar de zee.
35. *Hanuman on his way to the sea.*

29. Hanoeman verslaat een grooten boeta.
29. *Hanuman defeats a giant buta.*

30. Een bode brengt bericht van de nederlaag.
30. *A messenger brings news of the defeat.*

31. Wolken en rotsen.
31. *Clouds and rocks.*

32. Een boeta op den uitkijk.
32. *A buta on the look out.*

36. Hanoeman neemt een bad in de zee.
36. *Hanuman takes a bath in the sea.*

37. Hanoeman keert door de lucht naar het terrein van den strijd terug.
37. *Hanuman flies through the air back to the battle ground.*

38. Dieren, door Hanoeman opgeschrikt.
38. *Animals frightened by Hanuman.*

39. Hanoeman verwoest Râwana's lusthof.
39. *Hanuman destroys Rawana's garden.*

40. Hanoeman wacht nieuwe vijanden af.
40. *Hanuman awaiting new enemies.*

41. Verslagen boeta's.
41. *The corpses of slain butas.*

45. Indradjit keert met den gebonden Hanoeman terug.
45. *Indrajit returns with the captive Hanuman*

46. Hanoeman vóór Râwana gebracht.
46. *Hanuman brought before Rawana.*

47. Râwana's minister.
47. *Rawana's minister.*

42. Indradjit trekt ten strijde.
42. *Indrajit goes out to battle.*

43. Hanoeman door een pijl van Indradjit getroffen.
43. *Hanuman is hit by Indrajit's arrow.*

44. Indradjit's „slangenpijl" windt zich om Hanoeman.
44. *Indrajits snake arrow winds itself round Hanuman.*

48. Indradjit.
48. *Indrajit.*

49. Hanoeman, wiens staart met brandende lappen is omwonden, springt op.
49. *Hanuman's tail which in covered with oily rags is ablaze. He springs up.*

50. Verschrikt trekt Râwana zijn zwaard.
50. *Rawana is startled and draws his sword.*

51. Langkâ in brand gestoken.
51. *Langka is set on fire.*

52. Hanoeman op een dak.
52. *Hanuman on a roof.*

53. Râwana vlucht met zijn vrouwen.
53. *Rawana flees with his wives.*

57. Hanoeman en Djâmbawan.
57. *Hanuman and Jambawan.*

58. Hanoeman brengt bericht van het gebeurde aan Râma.
58. *Hanuman reports to Rama.*

59. Soegrîwa en andere apenvorsten.
59. *Sugriwa and other monkey princes.*

54. Hanoeman vliegt door de lucht.
54. *Hanuman flies through the air.*

55. Hanoeman neemt afscheid van Sitâ.
55. *Hanuman takes leave of Sita.*

56. Hanoeman springt over de zee, om zich weer naar Râma te begeven.
56. *Hanuman jumps over the sea in order to rejoin Rama.*

61. Anggada.
61. *Anggada.*

62. Hanoeman en Soegriwa.
62. *Hanuman and Sugriwa.*

63. Apen met proviand.
63. *Monkeys with provisions.*

60 t/m 64. Tocht naar Langkâ.
60 to 64. *The march to Langka.*

64. Laksmana en Râma.
64. *Laksmana and Rama.*

65. Apen brengen steenblokken aan om een dam in zee te maken.
65. *Monkeys carrying blocks of stone to build a dam across the sea.*

66. Hanoeman en Soegrîwa werpen rotsblokken in zee.
66. *Hanuman and Sugrîwa throw blocks of stone into the sea.*

70. Apen met standaarden en krijgsgong en met vaandels (71).

70, 71, 72. Het apen-leger.
70, 71, 72. *The army of monkeys. With standards and war gong (70) and with banners (71).*

erpen
w
.

67. Anggada en andere aanvoerders.
67. *Anggada and other leaders.*

68. Hanoeman en Soegriwa.
68. *Hanuman and Sugriwa.*

69. Laksmana en Râma.
69. *Laksmana and Rama.*

73 t/m 76. Maaltijd van de aanvoerders.
73 to 76. *The leaders sit down to a meal.*
Hanuman and Sugriwa (75).
Râma and Laksmana (76).

75. Hanoeman en Soegriwa.

76. Râma en Laksmana.
76. *Rama and Laksmana.*

77, 78. Een troepen-afdeeling op weg naar Langkâ.
77 and 78. *Bodies of troops on their way to Langka.*

82, 83, 84. Râwana's troepen op marsch.
82, 83 en 84. *Rawana's troops on the march.*

79. Râwana's gevolg.
79. *Rawana's court.*

80. Râwana geeft bevel tot den aanval.
80. *Rawana gives orders to attack.*

81. Râwana's veldheer ontvangt het bevel tot den aanval.
81. *Rawana's general receives orders to attack.*

85. Begin van den slag.
85. *Beginning of the struggle.*

86. Strijd van boeta's en apen.
86. *Fight between butas and monkeys.*

87. Gevecht.
87. *Fighting.*

88. Strijd van Anggada (?).
88. *Anggada (?) fighting.*

89. Hanoeman verslaat een boeta-aanvoerder.
89. *Hanuman defeats a buta leader.*

90. Gevecht.
90. *Fighting.*

91. Laksmana en Hanoeman.

92. Koembhakarna.

93. Anggada.

91, 92, 93. Gevecht met Koembhakarna.

91, 92 and 93. *Fight with Kumbhakarna. Laksmana and Hanuman (91) Kumbhakarna* (92) *Anggada* (93).

INSTITUUT
KERN
LEIDEN

INSTITUUT
KERK
LEIDEN
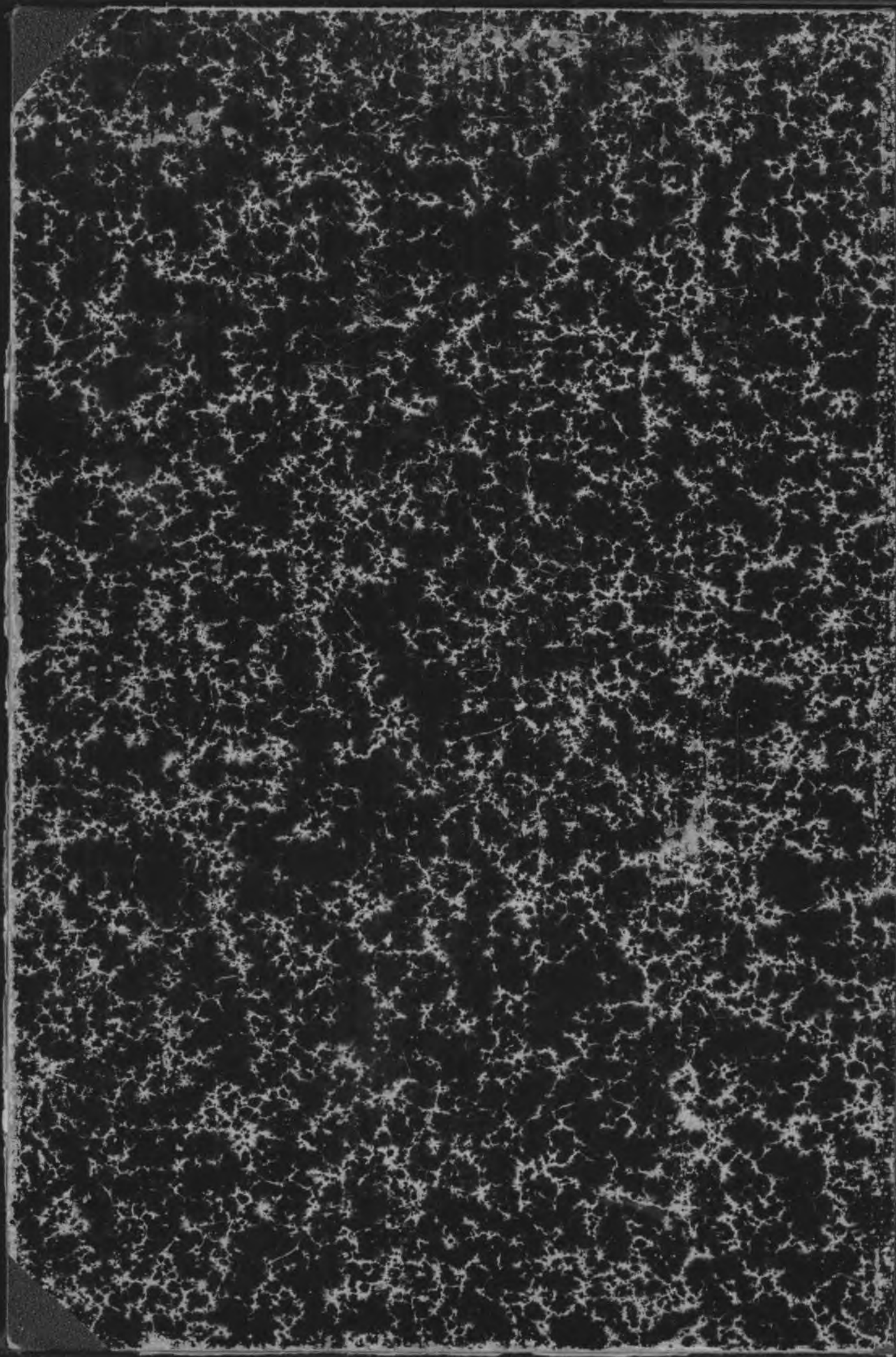
INSTITUUT
KERN
LEIDEN